

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων,
Πολιτισμού και Αθλητισμού

Γενική Γραμματεία Πολιτισμού

Πρόταση για τη διαμόρφωση Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής

Τομέα Πολιτισμού 2014-2020

Αθήνα

Οκτώβριος 2012

1. Η Διεθνής θέση του Τομέα

Ο Τομέας του Πολιτισμού, ο οποίος στον πυρήνα του συμπεριλαμβάνει την πολιτιστική κληρονομιά, τις εικαστικές και παραστατικές τέχνες, ενώ εκτείνεται ευρύτερα με τις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες (ΠΔΒ) στα οπτικοακουστικά, τον κινηματογράφο, τη μουσική, τις εκδόσεις, τα ψηφιακά μέσα, τον βιομηχανικό σχεδιασμό, τη μόδα και την αρχιτεκτονική, αποτελεί μια από τις βασικότερες πηγές δυναμισμού για την ευρωπαϊκή οικονομία και έναν σταθερά αναπτυσσόμενο τομέα, τόσο στα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και διεθνώς. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σε έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης, «ο πολιτισμός είναι απαραίτητο στοιχείο για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της ΕΕ, δηλαδή της ευημερίας, της αλληλεγγύης και της ασφάλειας, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει ισχυρότερη παρουσία στη διεθνή σκηνή»¹.

Όπως είναι γνωστό, ο τομέας συνδέεται άμεσα με τη λεγόμενη «οικονομία του ελεύθερου χρόνου» ή και «οικονομία των εμπειριών». Εξάλλου, σύμφωνα με μια ευρύτερα «ανθρωπολογική» προσέγγιση, που έχει πλέον πλήρως υιοθετηθεί από τα όργανα της ΕΕ, η καλλιέργεια του πολιτισμού και η ενίσχυση του πολιτισμικού κεφαλαίου συμβάλλει στη δημιουργία και την εμπέδωση του κατάλληλου κλίματος για την οικονομική ανάπτυξη, **ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης**. Και αυτό διότι ο πολιτισμός καλλιεργεί και ενδυναμώνει τα συναισθήματα ταυτότητας, συλλογικότητας, δημιουργικότητας και αισιοδοξίας, που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την ώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας σε μια συνεκτική κοινωνία, χωρίς αποκλεισμούς.²

Στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της **Στρατηγικής της Λισσαβόνας**, ο πολιτισμός αποκτά διακριτό ρόλο ως «καταλύτης για τη δημιουργικότητα», καθώς: 1) βελτιώνει την ελκυστικότητα των κρατών-μελών, των περιφερειών και των πόλεων· 2) ενθαρρύνει την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη στο πλαίσιο της κοινωνίας της γνώσης· 3) δημιουργεί περισσότερες και καλύτερες θέσεις απασχόλησης³. Τα παραπάνω αποτελούν εξάλλου τη βάση επάνω στην οποία πρόκειται να στηριχθούν οι πολιτικές για έξυπνη και

---

¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης, COM (2007)242 τελικό. Βλ. και άρθρο 167 της Συνθήκης της Λισσαβόνας, το οποίο αποτελεί τη βάση για την ανάληψη δράσης από την ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού.

² Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, σ. 2.

³ Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2006 για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή (2006/702/ΕΚ). Επίσης, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης, COM (2007)242 τελικό, σ. 9.

βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, που συνοψίζουν τους πυλώνες του οράματος για την **Ευρώπη 2020**⁴.

Οι τομείς του Πολιτισμού και της Δημιουργίας συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ευκαιριών επαγγελματικής **απασχόλησης**, κατά κανόνα υψηλής εξειδίκευσης σε κλάδους αιχμής, οι οποίοι επιπροσθέτως εμφανίζουν υψηλά ποσοστά απασχόλησης των νέων⁵. Παράλληλα, λόγω των θετικών εξωτερικών οικονομιών που δημιουργούν, οι πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες προάγουν άμεσα και έμμεσα την **περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη** και αναδεικνύουν τα μητροπολιτικά κέντρα. Τα παραπάνω τεκμηριώνονται από την αξιολόγηση προγενέστερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και της δράσης για τις πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης, όπου κατά κανόνα δημιουργείται ένα δημιουργικό momentum, το οποίο συμπαρασύρει όλους τους τομείς της οικονομίας με πολλαπλασιαστικά οφέλη και μεταβάλλει την εικόνα της πόλης⁶.

Οι τομείς του Πολιτισμού και της Δημιουργίας σχετίζονται εξίσου άμεσα με τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη του **πολιτιστικού τουρισμού**, καθώς σε μια «οικονομία των εμπειριών» προσφέρουν τις «εμπειρίες» εκείνες που εμπλουτίζουν και διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν⁷.

Παράλληλα με την παραδοσιακή προσέγγιση, τη σχετιζόμενη με τη δημιουργία και τη βελτίωση πολιτιστικών υποδομών, τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερη έμφαση δίδεται μέσω των πολιτικών της ΕΕ στις Δημιουργικές Βιομηχανίες⁸. Υπολογίζεται ότι το 2010 εργάστηκαν στον πολιτιστικό και δημιουργικό τομέα περισσότερα από 6,7 εκ. άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 3,3% του συνολικού απασχολούμενου πληθυσμού στην ΕΕ των 25⁹. Στο πλαίσιο της «οικονομίας της γνώσης», ο ρόλος της δημιουργίας και της καινοτομίας, που αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό του τομέα, καταδεικνύεται καθοριστικός για την ανάπτυξη και την

---

⁴ Council Conclusions on the Contribution of Culture to the Implementation of the Europe 2020 Strategy (2011/C 175/01).

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Ώθηση στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ, COM(2012) 537 τελικό.

⁶ Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, σ. 10-11. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Creative Europe- A New Framework programme for the Cultural and Creative Sectors (2014-2020), COM (2011) 786/2, σ. 3.

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης, COM (2007)242 τελικό, σ. 11.

⁸ Πράσινη Βίβλος, Απελευθέρωση του κλάδου του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, COM (2010) 183 τελικό. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Regional Policy Contributing to Smart Growth in Europe 2020, SEC (2010) 1183, COM (2010) 553 final.

⁹ Ευρωπαϊκή έκθεση για την ανταγωνιστικότητα 2010. Άλλες πηγές εκτιμούν τη συμβολή αυτή σε 4,5% του ΑΕγχΠ και 8,5 εκατ. απασχολούμενους (TERA Consultants, 2010).

ανταγωνιστικότητα¹⁰. Το 2010 ο τομέας παρήγαγε το 3,3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε σχέση με το 2,6% το 2003¹¹. Αξίζει τέλος να υπογραμμίσουμε ότι αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό κατά 12% μεγαλύτερο από κάθε άλλο τομέα της οικονομίας. Μάλιστα, η απασχόληση στον τομέα του Πολιτισμού και της Δημιουργίας αντιστάθηκε καλύτερα στις πτωτικές τάσεις σε σχέση με το υπόλοιπο της οικονομίας της ΕΕ συνολικά¹². Σε πόλεις της ΕΕ, όπου δημιουργούνται συνεργασίες και πυρήνες (clusters) Πολιτιστικών και Δημιουργικών επιχειρήσεων (π.χ. Λονδίνο, Άμστερνταμ, Βερολίνο, Μιλάνο, Ρώμη, Μαδρίτη), η απασχόληση στον τομέα μπορεί να ξεπεράσει το 10% της απασχόλησης, γεγονός που καταδεικνύει τα περιθώρια ανάπτυξης που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στη χώρα μας¹³. Από τα παραπάνω καθίσταται φανερό ότι υπάρχουν εξίσου μεγάλα περιθώρια παρέμβασης στον τομέα πολιτιστικής πολιτικής σε όλες τις κατηγορίες Περιφερειών, τόσο στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιοχές όσο και στις λιγότερο ανεπτυγμένες, καθώς και σε αυτές της μεταβατικής στήριξης¹⁴.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, τόσο τα κράτη όσο και οι πόλεις, μέσω είτε δημοσίων είτε/και ιδιωτικών φορέων, επενδύουν σημαντικούς πόρους τόσο στην πολιτιστική κληρονομιά και τις πολιτιστικές υποδομές όσο και στη δημιουργία καινοτόμων πολιτιστικών προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών, σε έναν ισόρροπο συνδυασμό «σκληρών» και «μαλακών» δράσεων. Για παράδειγμα, στις οικονομίες της αναπτυσσόμενης Ασίας, οι επενδύσεις στον πολιτισμό αυξάνονται κατακόρυφα, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αυτό της Κίνας, που από το 2007 κ.ε. παρουσιάζουν ετήσιο ρυθμό αύξησης 23% με στόχο το 2015 να ανέλθουν στο 5-6% του ΑΕΠ. Σε επίπεδο ΕΕ, κατά το διάστημα 2007-2013, οι δαπάνες στον τομέα του Πολιτισμού στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή υπολογίζεται να υπερβούν τα 6 εκ. €, αντιπροσωπεύοντας το 1.7% του συνολικού προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης¹⁵. Στο ποσό πρέπει να προστεθούν χρηματοδοτήσεις ίσου περίπου ύψους, οι οποίες

---

¹⁰ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιανουαρίου 2002, «Πολιτισμός και κοινωνία της γνώσης», 2002/C 32/01). 2010 European Competitiveness Report και Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, σ. 21-22. Βλ. και A Digital Agenda for Europe COM (2010) 245 final/ 2.

¹¹ 2010 European Competitiveness Report και Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, Executive Summary.

¹² Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Ωθηση στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στην ΕΕ, COM(2012) 537 τελικό, σ. 3.

¹³ 2010 European Competitiveness Report και Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, σ. 18-19.

¹⁴ European Agenda for Culture, Work Plan for Culture, Policy Handbook on How to Strategically use the EU Support Programmes..., April 2012, σ. 12.

¹⁵ Centre for Strategy and Evaluation Services, Study on the Contribution of Culture to Local and Regional Development- Evidence from Structural Funds, Final Report, September 2010, Executive Summary.

κατευθύνονται σε προγράμματα, που αν και δεν είναι αμιγώς πολιτιστικά, άπτονται του πολιτισμού.

Οι εξελίξεις αυτές που λαμβάνουν χώρα σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο, συσχετίζουν όλο και περισσότερο τον πολιτιστικό τομέα με τις γενικότερες εξελίξεις της οικονομίας. Η προϊούσα αλληλεξάρτηση μεταξύ οικονομίας και πολιτισμού, είναι ακριβώς η βασική αιτία, της εμφάνισης των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στον πολιτιστικό τομέα. Αναλυτικότερα, οι βασικότερες επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης στον τομέα του Πολιτισμού, τόσο σε ό,τι αφορά την κρατική και ιδιωτική επένδυση όσο και την ιδιωτική κατανάλωση, είναι οι ακόλουθες:

- Η προσπάθεια εξυγίανσης των δημοσιονομικών μεγεθών και οι συνακόλουθες περικοπές των δημοσίων δαπανών, επέφεραν τη μείωση του προϋπολογισμού των κρατικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του Πολιτισμού την τελευταία τριετία. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη χώρα μας οι δαπάνες για τον πολιτισμό έχουν πλέον περιοριστεί σε ποσοστό 0,37% του κρατικού προϋπολογισμού (472,23 εκ. € για το 2011). Αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής είναι η εμφάνιση προβλημάτων στην ομαλή χρηματοδότηση δραστηριοτήτων, οι οποίες σχετίζονται με την προσφορά πολιτιστικών προϊόντων (όπως, π.χ. δημιουργία νέων πολιτιστικών υποδομών, διευρυμένη λειτουργία μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, προβολή μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων υψηλής στάθμης κ.ά.).
- Μέχρι το 2007, η αύξηση των εισοδημάτων συνέβαλε στην αύξηση της πολιτιστικής ζήτησης. Έκτοτε, λόγω της σταδιακής μείωσης των εισοδημάτων, η οποία εντάθηκε από το 2010 κ.ε., καθώς και της ελαστικότητας της ζήτησης στον πολιτιστικό τομέα, η ζήτηση παρουσίασε ανάσχεση.
- Εξίσου σημαντικές είναι και οι επιπτώσεις στην ανεργία. Ενδεικτικά, στις αρχές της κρίσης το 2009 στην Ελλάδα, η απασχόληση στον ευρύτερο τομέα του Πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων και των Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών, αντιστοιχούσε στο 1.2% της συνολικής απασχόλησης¹⁶.
- Η μείωση του ΑΕΠ επέδρασε αρνητικά και στους τομείς του τουρισμού και του πολιτιστικού τουρισμού, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στις πολιτικοοικονομικές αναταράξεις. Ενδεικτικά, το 2009 οι διανυκτερεύσεις σημείωσαν υποχώρηση της τάξης του 9,1% σε σχέση με το 2008 στα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ μειώθηκαν και τα σύντομα ταξίδια αστικού τουρισμού, όπου ο πολιτισμός παίζει σημαίνοντα ρόλο με την επίσκεψη μουσείων και εν γένει πολιτιστικών γεγονότων. Η χώρα μας από το 2009 κ.ε. παρουσιάζει απώλειες στις παραδοσιακές αγορές, ενώ και οι εισπράξεις ακολουθούν πτωτική πορεία (από 14,3 εκ. το 2006 στα 12,7 το 2010) με μειούμενο τόσο τον αριθμό

---

¹⁶ Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Στατιστικές 2009, σ. 67.

των αφίξεων (από 16 εκ. το 2006, μειώθηκαν στα 15 εκ. το 2010) όσο και των διανυκτερεύσεων¹⁷.

- Η παράταση του προσδόκιμου ορίου ζωής είχε μέχρι πρόσφατα απτή θετική επίπτωση στην πολιτιστική ζήτηση, καθώς το ποσοστό συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή ατόμων άνω των 55 ετών είναι υψηλότερο, λόγω του ελεύθερου χρόνου που διαθέτουν. Πλέον, η σταδιακή μείωση των εισοδημάτων των συνταξιούχων, με τις περικοπές των συντάξεων και τη συνακόλουθη αβεβαιότητα, επηρεάζει δραστικά την πολιτιστική ζήτηση σε αυτή την ηλικιακή κατηγορία.
- Σημαντικές είναι και οι επιπτώσεις της κρίσης στους πολιτιστικούς θεσμούς και την πολιτιστική κίνηση των αστικών κέντρων, και ιδίως των μητροπολιτικών, δεδομένου ότι σε αυτά συγκεντρώνεται το 36,7% του πληθυσμού, αλλά και η πλειονότητα των μεγάλων πολιτιστικών θεσμών (θέατρα, όπερες, αίθουσες θεαμάτων, βιβλιοθήκες, ωδεία κ.ά.). Η κρίση μεταβάλλει τις πολιτιστικές συνήθειες του πληθυσμού, καθώς και τη χωροταξική κατανομή τους και συνεπώς υπαγορεύει νέα εργαλεία αντιμετώπισης των προβλημάτων και ενίσχυσης της πολιτιστικής ζήτησης.

Η διεθνής συγκυρία με τα δυσμενή οικονομικά γεγονότα, που τη χαρακτήρισαν από το 2008 - 2009 μέχρι σήμερα και τις αρνητικές κοινωνικές - οικονομικές επιπτώσεις, ανέδειξε τη σκοπιμότητα της χρηματοδότησης έργων και δράσεων πολιτισμού για μια σειρά από γενικούς και ειδικούς λόγους. Κατ' αρχήν, ο πολιτισμός αποτελεί δημόσιο αγαθό, η επίδραση του οποίου δεν περιορίζεται στις μονάδες που το καταναλώνουν, αλλά τα ωφέληματά του διαχέονται και δρουν πολλαπλασιαστικά στο κοινωνικό σύνολο καθιστώντας τον με τον τρόπο αυτό καθοριστικό παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν πολιτισμικό κεφάλαιο, όχι μόνον για τις άυλες αξίες τις οποίες ενσωματώνουν, όπως η συλλογική μνήμη, η εθνική ταυτότητα και το εθνικό γόητρο, αλλά και λόγω της οικονομικής και αναπτυξιακής τους διάστασης, που συνδέεται κυρίως με την προσφορά και ζήτηση υπηρεσιών στο πλαίσιο της οικονομίας του ελεύθερου χρόνου. Οι υποδομές πολιτισμού ανήκουν στην κατηγορία των βασικών δημόσιων υποδομών και οι επενδύσεις σε αυτές αποβλέπουν στην ενίσχυση και βελτίωση των γενικών συνθηκών της προσφοράς, ως προϋποθέσεων για την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας και την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης.

Είναι ενδεικτικό ότι το 2010, το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ κάλεσε τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τον πολιτισμό στις εθνικές πολιτικές ως στρατηγικό και διατομεακό στοιχείο, να ενθαρρύνουν τη συμβολή του πολιτισμού στον βιώσιμο τουρισμό και να προωθήσουν τις στρατηγικές επενδύσεις στον πολιτισμό¹⁸. Περαιτέρω, σύμφωνα με τη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ο πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας

---

¹⁷ ΕΟΤ, Ανάλυση της Πορείας της Τουριστικής Κίνησης 2001-2010, σ.

¹⁸ Συμπεράσματα Συμβουλίου 10^{ης} Μαΐου 2010 για τη συμβολή του πολιτισμού στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, 2010/C 135/05.

οφείλει να καταλάβει σημαντική θέση στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», δεδομένου ότι συμβάλλει σε έναν νέο τύπο ανάπτυξης στην ΕΕ¹⁹. Μάλιστα, στο πλαίσιο της νέας πολιτικής συνοχής της ΕΕ, ο πολιτισμός λαμβάνει έναν ιδιαίτερο ρόλο στις στρατηγικές για ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, όπου πλέον θα συγκεντρώνεται και μια κρίσιμη μάζα πόρων²⁰.

Αξίζει να τονίσουμε ότι παρά την έντονη ύφεση και λόγω των συνεργειών που δημιουργούνται, ο πολιτισμός είναι δυνατόν σε περίοδο κρίσης να αναδειχθεί σε παράγοντα όχι μόνον ανάσχεσης της πτωτικής πορείας του τουρισμού, αλλά και ανάκτησης της χαμένης ανταγωνιστικότητας του ελληνικού προορισμού και συνεπώς ποιοτικής ανάπτυξης και ανάκαμψης. Στους άξονες της προσπάθειας για την ενίσχυση της ελκυστικότητας πρωταρχικό ρόλο παίζει ο εμπλουτισμός και η διαφοροποίηση του προσφερόμενου πολιτιστικού προϊόντος με στοχευμένη προβολή των συγκριτικών πολιτισμικών πλεονεκτημάτων της χώρας. Είναι ενδεικτικό ότι σύμφωνα με στοιχεία του «Ευρωβαρόμετρου», η ποιότητα του περιβάλλοντος αποτέλεσε το 2010 καθοριστικό παράγοντα έλξης επισκεπτών κατά την επιλογή τουριστικού προορισμού (σε ποσοστό 32% των ερωτηθέντων), ενώ ειδικότερα η πολιτιστική κληρονομιά 25% (σε σχέση με 24% το 2009), οι εκθέσεις τέχνης 6% (με 5% το 2009), αλλά και τα φεστιβάλ (5%) παρουσιάζουν ένα σταθερά ανερχόμενο κοινό²¹. Στο πλαίσιο αυτό, και η πρόσφατη έρευνα της Mac Kinsey²² για την ελληνική οικονομία καταδεικνύει την ουσιαστική συμβολή του πολιτιστικού προϊόντος στη δημιουργία ζήτησης, προστιθέμενης αξίας και εισοδημάτων, ενώ καταδεικνύει την άμεση σχέση της εφαρμοζόμενης πολιτικής στον τομέα του Πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς με την προσπάθεια οικονομικής ανάταξης της χώρας.

Το πλούσιο πολιτισμικό απόθεμα της Ελλάδας προσφέρεται για την περαιτέρω προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη επιβαρυσμένων αστικών κέντρων και την αναζωογόνηση απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην τόνωση της αγοράς εργασίας, αλλά και στην εξάλειψη των οικονομικοκοινωνικών ανισοτήτων που εντείνονται από την τρέχουσα κρίση.

Αλλωστε, μέσα από πρωτοβουλίες για την προώθηση της εξωστρέφειας μέσω πολιτιστικών δικτύων με τις παρευξείνιες, βαλκανικές και μεσογειακές χώρες, η Ελλάδα μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στο πολιτιστικό γίνεσθαι της περιοχής, αποσπώντας συνάμα σημαντικό μερίδιο στις αναδυόμενες τουριστικές αγορές.

Παράλληλα, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, στα οποία περιλαμβάνονται η εθνική διαφοροποίηση, ο ζωντανός τοπικός χαρακτήρας και η ένταση στους ανθρώπινους πόρους, το πολιτιστικό προϊόν συμβάλλει στη δημιουργική αφομοίωση των πιέσεων της παγκοσμιοποίησης και στην πολιτιστική πολυμορφία.

---

¹⁹ COM (2011) 785 τελικό-2011/0370 (COD), 2012/C 181/07.

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πολιτική Συνοχής 2014-2020, Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

²¹ Culture Watch Europe σ. 5..

²² Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά, Προσδιορίζοντας το νέο μοντέλο ανάπτυξης της Ελλάδας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, ο πολιτισμός αποτελεί για την Ελλάδα συγκριτικό πλεονέκτημα. Είναι ο τομέας που την αναδεικνύει και την καθιερώνει ως σημαντικό διεθνή παράγοντα.

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων του τομέα μέσω: α) των επενδύσεων σε επιλεγμένες υποδομές προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης β) της ποιοτικής αναβάθμισης των υπηρεσιών που προσφέρονται στο ευρύ κοινό, γ) της έξυπνης εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα και της ανάπτυξης ενός νέου τύπου επιχειρηματικότητας, δ) της χρήσης των νέων ψηφιακών τεχνολογιών της πληροφορικής και επικοινωνίας, ε) της διασύνδεσης του πολιτισμού με την παιδεία και το εκπαιδευτικό σύστημα για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση, στ) της εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων έρευνας, και ζ) του οργανωτικού εξορθολογισμού των φορέων άσκησης πολιτικής του τομέα, θα εμπλουτίσει και θα διαφοροποιήσει την προσφορά υπηρεσιών της χώρας, καθιστώντας την περισσότερο ανταγωνιστική και λιγότερο ευάλωτη στη διεθνή συγκυρία. Επιπρόσθετα, η περαιτέρω ανάπτυξη της προσφοράς στον τομέα του Πολιτισμού, θα συμβάλλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού προβλήματος της ανεργίας, αφού ο πολιτιστικός τομέας, μπορεί να απορροφήσει εξειδικευμένο και ανειδίκευτο ανθρώπινο δυναμικό όλων των ηλικιών και των δύο φύλων, τόσο στις δράσεις που αφορούν στην δημιουργία υποδομών όσο και στις δραστηριότητες οργάνωσης και παροχής πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών προς το κοινό. Για παράδειγμα, οι παρεμβάσεις σε έργα αποκατάστασης και συντήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και δημιουργίας πολιτιστικών υποδομών είναι δυνατόν να ανακουφίσουν σημαντικά την απασχόληση στον κατασκευαστικό τομέα, όπου η μείωση της δραστηριότητας από το 2009 κ.ε. υπερβαίνει το 30% ²³.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι ο πολιτισμός θα πρέπει να ενσωματωθεί στις κατευθύνσεις της στρατηγικής ανάπτυξης για την περίοδο 2014 - 2020 ως προτεραιότητα για τους εξής λόγους:

- Συμβάλλει στη δημιουργία απασχόλησης.
- Προάγει την έξυπνη εξειδίκευση.
- Συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος και της ανταγωνιστικότητας της τουριστικής προσφοράς.
- Συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπλαση αστικών περιοχών στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης βιώσιμης αστικής ανάπτυξης.
- Προάγει την ισότητα των ευκαιριών.
- Αποτελεί ισχυρό παράγοντα περιφερειακής ανάπτυξης.

---

²³ Culture Watch Europe σ. 3.

2. Αποτίμηση των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων στον τομέα μέχρι σήμερα (συμπεριλαμβανομένης και εκτίμησης για την εικόνα μέχρι το τέλος της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου)

2.1 Οι προηγούμενες Προγραμματικές Περίοδοι

Ο τομέας του Πολιτισμού τόσο στα **Μ.Ο.Π.** όσο και στο **Α' Κ.Π.Σ.** (1989 - 1994) ήταν εξαιρετικά υποβαθμισμένος και ουσιαστικά ανύπαρκτος. Οι όποιες παρεμβάσεις είχαν ενταχθεί αντιπροσώπευαν κυρίως έργα τοπικής σημασίας, τα οποία είχαν αποσπασματικό χαρακτήρα σε σχέση με ένα συνολικό σχέδιο Πολιτιστικής Πολιτικής.

Το Επιχειρησιακό Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» του **Β' Κ.Π.Σ.** (1994 - 1999) ενταγμένο στο Ε.Π. «Τουρισμός - Πολιτισμός» αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια διαμόρφωσης μίας συγχρηματοδοτούμενης από την Ε.Ε. διαρθρωτικής παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού σε εθνικό επίπεδο και περιέλαβε 64 έργα με συνολική χρηματοδότηση ύψους 206,866 εκατ. € (εκ των οποίων η Κοινοτική Χρηματοδότηση από το Ε.Τ.Π.Α. ήταν 134,781 εκατ. €). Παράλληλα, ένα σύνολο από ενέργειες και έργα στον τομέα του Πολιτισμού εντάχθηκαν και υλοποιήθηκαν μέσα από τα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Β' Κ.Π.Σ., το Ταμείο Συνοχής και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Σε αυτά τα χρηματοδοτικά σχήματα εντάχθηκαν 214 έργα, με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 195 εκατ. € περίπου. Συνολικά, κατά την περίοδο 1994-1999 του Β' Κ.Π.Σ. υλοποιήθηκε ένα σύνολο περίπου 280 έργων με συνολικό προϋπολογισμό 402 εκατ. € περίπου. Παρά το γεγονός ότι το Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» του Β' Κ.Π.Σ. αντιπροσωπεύει την πρώτη διαρθρωτική παρέμβαση, συγχρηματοδοτούμενη από κοινοτικούς πόρους, στον τομέα του Πολιτισμού, σε εθνικό επίπεδο, οι παρεμβάσεις του κάλυψαν ένα μικρό μέρος των ποσοτικών και ποιοτικών αναγκών του Τομέα, ακόμη και αυτών που συνδέονται στενά με τον τουρισμό. Αντίστοιχα, οι παρεμβάσεις που εντάχθηκαν στα Π.Ε.Π. κάλυψαν πολύ μικρό μέρος των αναγκών που έχουν διαπιστωθεί σε περιφερειακό επίπεδο, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά στον Τομέα της ανάδειξης και προστασίας των Αρχαιολογικών Χώρων και των Μνημείων. Συμπερασματικά, το σύνολο των παρεμβάσεων του Κ.Π.Σ. 1994 - 1999 εκτιμάται ότι επηρέασε θετικά ένα μικρό μόνο μέρος του πολιτιστικού δυναμικού της χώρας.

Ο τομέας του Πολιτισμού αναδείχθηκε ως αυτοτελής τομέας διαρθρωτικής παρέμβασης για πρώτη φορά στο Γ' Κ.Π.Σ. Η συνολική στρατηγική για τον τομέα του Πολιτισμού σχεδιάστηκε πάνω σε δύο κύριους άξονες:

- Προστασία και ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.
- Ανάπτυξη του Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού.

Στον τομέα της **Πολιτιστικής Κληρονομιάς** η παρουσία του κράτους εντοπίστηκε στα εξής:

- Στα **Μουσεία**, στόχοι ήσαν ιδίως η εμπέδωση μιας σύγχρονης μουσειολογικής αντίληψης, η οργάνωση διαδρομών επισκέψεων, η ανάδειξη της εκπαιδευτικής τους διάστασης, καθώς και των περιοδικών εκθέσεών τους, η ένταξή τους στην καθημερινή

πολιτιστική ζωή του τόπου με το άνοιγμά τους στη σύγχρονη πολιτιστική δράση, η αλλαγή της επικοινωνιακής τους πολιτικής κ.λπ.

- Στους **Αρχαιολογικούς Χώρους και τα Μνημεία**, οι στόχοι επικεντρώθηκαν στη συνέχιση του επίπλου και χρονοβόρου προγράμματος στερέωσης, συντήρησης και αποκατάστασης, η ανάδειξη των χώρων, η οργάνωση των διόδων επισκέψεων, η σήμανση των χώρων, η προσέλκυση επισκεπτών με την ένταξη χώρων και μνημείων σε πολιτιστικές διαδρομές, η ένταξη ορισμένων μνημείων στη σύγχρονη πολιτιστική ζωή (ολοκληρωμένες χρήσεις των μνημείων κ.λπ.).

Στον τομέα του **Σύγχρονου Πολιτισμού** η παρουσία του ελληνικού κράτους υπήρξε καθοριστική, τόσο κατά τη δημιουργία βασικών υποδομών όσο και την υποστήριξη της πραγματοποίησης μεγάλων θεσμών - σημείων αναφοράς για τις εικαστικές και τις παραστατικές τέχνες σε όλη την επικράτεια, με αποτέλεσμα τη γένεση συγκεκριμένων πυρήνων υποδοχής παρομοίων θεσμών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι παραπάνω άξονες υλοποιήθηκαν μέσα από ένα πρωτοφανούς μεγέθους για τον τομέα του Πολιτισμού συνολικό χρηματοδοτικό πρόγραμμα, ύψους 1,3 δις € περίπου, το οποίο διαρθρώθηκε ως εξής:

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός», με συνολικό προϋπολογισμό 675,4 εκατ. €
- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (434 εκατ. €)
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας» (110 εκατ. €)
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» (53 εκατ. €)
- Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG (25 εκατ. €)
- Άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα (π.χ. ΕΠΑΝ με 10 εκατ. €), που υλοποίησαν παρεμβάσεις στον τομέα του Πολιτισμού.

Από την εμπειρία της υλοποίησης των έργων της Προγραμματικής περιόδου 2000 - 2006, προκύπτουν τα εξής βασικά συμπεράσματα:

- Ο τομέας του Πολιτισμού, αν και εντάχθηκε για πρώτη φορά ως αυτοτελής τομέας στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, είχε μία πολύ επιτυχή διαδρομή. **Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το Ε.Π. «Πολιτισμός» κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατετάγη πρώτο με βαθμό 9,7 (στα 10).**
- Ειδικότερα, το Ε.Π. Πολιτισμός σημείωσε ιδιαίτερα εντυπωσιακές επιδόσεις στον τομέα των Μνημείων, όπου η απορρόφηση έφθασε σε ποσοστό **103,8%**. Υπογραμμίζεται ότι η πλειονότητα των έργων επί μνημείων υλοποιούνται με τη μέθοδο της **αρχαιολογικής αυτεπιστασίας** (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Π.Δ. 99/92), η οποία έχει καθιερωθεί ως η πλέον έγκυρη μέθοδος εκτέλεσης αρχαιολογικών έργων, που εγγυάται:
  - ο την επιστημονικά τεκμηριωμένη επέμβαση στα μνημεία,

- ο την ποιότητα των εκτελουμένων έργων με τη συνεχή επιτόπου επιστημονική επίβλεψη και παρακολούθηση,
  - ο τη χρηστή διαχείριση και τη βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.
- Πολύ καλή ήταν η πορεία του τομέα των Μουσείων με συνολική απορρόφηση **της τάξης του 102,23%**.
  - Στον τομέα του Σύγχρονου Πολιτισμού η απορρόφηση έφθασε **στο 107,5%**.
  - Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα έργα που εκτελέστηκαν από υπηρεσίες του ΥΠ.ΠΟ. ή εποπτευόμενους φορείς (191 έργα - 242 εκατ. €), είχαν συνολικά μία πολύ ικανοποιητική πορεία, καθώς το συνολικό ποσοστό απορρόφησης έφθασε **στο 86,6%**.
  - Τέλος, εξαιρετικά αποτελεσματικές υπήρξαν οι παρεμβάσεις στον τομέα του Πολιτισμού που χρηματοδοτήθηκαν από το Ε.Π. Κοινωνία της Πληροφορίας, το INTERREG και το Πρόγραμμα της Απασχόλησης.

2.2 Ε.Σ.Π.Α. 2007-2013

2.2.1 Γενικά

Η ανάδειξη του πολιτισμού εντάχθηκε μετά από παρέμβαση του Υπουργείου Πολιτισμού στους γενικούς στόχους του Ε.Σ.Π.Α. ως **Γενικός Στόχος 17** με τίτλο: «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας».

Δυστυχώς, παρά τις άριστες επιδόσεις του ΥΠ.ΠΟ. στο Γ' ΚΠΣ, δεν κατέστη δυνατή η ύπαρξη τομεακού προγράμματος Πολιτισμού στο Ε.Σ.Π.Α. Η μόνη δυνατότητα εφαρμογής αναπτυξιακών πολιτικών στον πολιτιστικό τομέα προέκυψε πλέον από τη δυνατότητα εκχώρησης στο ΥΠ.ΠΟ. των πόρων από το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα, άλλα τομεακά Ε.Π., τα Περιφερειακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.), καθώς και την ένταξη και υλοποίηση διακριτών δράσεων του τομέα Πολιτισμού σε τομεακά Ε.Π., όπως τα Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση, Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθησης, Διοικητική Μεταρρύθμιση.

Βεβαίως, το Υπουργείο διατηρεί στρατηγικό ρόλο και **στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α.**, καθώς σύμφωνα με τον Ν. 3614/2007 το ΥΠ.ΠΟ. και πλέον η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού (Γ.Γ.Π.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού (Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α.) έχει αναλάβει τον στρατηγικό σχεδιασμό, τον συντονισμό εφαρμογής πράξεων του τομέα του Πολιτισμού, και προβαίνει στην αναγκαία εξειδίκευση των κατηγοριών πράξεων και των πολιτικών του, προκειμένου να διασφαλιστεί η επιβεβλημένη από την Ε.Ε. συμβατότητα των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τις προτεραιότητες του πολιτισμού. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 21, παρ. 8 του Ν. 3614/07, το ΥΠ.ΠΟ. (νυν Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α./Γ.Γ.Π.) έχει την αποκλειστική ευθύνη για τα συγχρηματοδοτούμενα έργα και μελέτες που αφορούν στον τομέα των αρχαιοτήτων και των μνημείων, την οποία ασκεί σύμφωνα με τον Ν. 3028/02.

Έτσι, κατά τη φάση του αρχικού προγραμματισμού, και **πριν** την υποβολή προτάσεων προς ένταξη σε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, οι δυνητικοί δικαιούχοι, εκτός Γ.Γ.Π., θα πρέπει να εξασφαλίσουν την έγκρισή της. Οι σχετικές αιτήσεις διαβιβάζονται αρμοδίως στο Κ.Α.Σ., που κατά τον Νόμο (3028/02, Άρθρο 50, παρ.4-5) αποφαινεται επί θεμάτων που αφορούν σε αρχαία μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους, ενώ παράλληλα γνωμοδοτεί σχετικά με το Πρόγραμμα Δράσης της Γ.Γ.Π., διαμορφώνοντας τον σχετικό προγραμματισμό της, άρα και την πολιτική για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας.

Η Γ.Γ.Π., εκτός από την υλοποίηση έργων στο πλαίσιο των κοινοτικών προγραμμάτων από τους φορείς του, είναι αρμόδια για την υλοποίηση **σωστικών ανασκαφών** σε έργα υποδομής τρίτων φορέων (οδοποιία, λιμένες, βιολογικοί καθαρισμοί κ.λπ.). Ήδη, στο Γ' ΚΠΣ πραγματοποιήθηκαν σωστικές ανασκαφές σε σύνολο έκτασης περίπου **4 εκατ. στρεμμάτων**, με προϋπολογισμό περίπου **24 εκατ. €**, ενώ **στο Ε.Σ.Π.Α. υλοποιούνται ανάλογα έργα προϋπολογισμού 56 εκ. €**.

2.2.2 Τρέχουσα κατάσταση

Στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α., έχουν γίνει εκχωρήσεις αρμοδιοτήτων διαχείρισης των Κωδικών Θεματικής Προτεραιότητας (Κ.Θ.Π.) 58, 59 και 60 (κωδικοί τομέα Πολιτισμού) στην Ειδική Υπηρεσία Πολιτισμού - Τουρισμού (Ε.Υ.ΠΟ.Τ.), αρμόδια μονάδα της Γ.Γ.Π., από: α) το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, β) το Π.Ε.Π. Αττικής και γ) το Π.Ε.Π. Ιονίων Νήσων, συνολικού ύψους 246,3 εκατ. €. Στο πλαίσιο της εκχώρησης η Ε.Υ.ΠΟ.Τ. έχει προχωρήσει στην έκδοση προσκλήσεων συνολικού ύψους 221,4 εκατ. €, ενώ οι εντάξεις πράξεων, που έχουν γίνει μέχρι σήμερα ανέρχονται στα 240,5 εκατ. €. Έχουν συναφθεί νομικές δεσμεύσεις (αποφάσεις υλοποίησης έργων δι' αυτεπιστασίας και συμβάσεις με εξωτερικούς αναδόχους) για έργα ύψους 125,9 εκατ. € και οι δαπάνες που παρουσιάζουν τα έργα μέχρι σήμερα ανέρχονται σε 32,6 εκατ. €. Επίσης, από το Ε.Π. Ανθρώπινου Δυναμικού έχει γίνει εκχώρηση αρμοδιοτήτων διαχείρισης στην Ε.Υ.ΠΟ.Τ. ύψους 25 εκατ. € για δράσεις πράξεων απασχόλησης. Έχει εκδοθεί πρόσκληση προϋπολογισμού 15 εκατ. € για την εφαρμογή προγράμματος κοινωφελούς εργασίας και στην παρούσα χρονική φάση γίνεται η επεξεργασία και αξιολόγηση των προτάσεων που έχουν υποβληθεί.

Παράλληλα, στο Ε.Σ.Π.Α. υλοποιείται ένας σημαντικός αριθμός έργων πολιτισμού στο πλαίσιο των Π.Ε.Π. Έχουν εκδοθεί προσκλήσεις συνολικού ποσού 354,2 εκατ. € για έργα πολιτισμού και οι μέχρι σήμερα εντάξεις ανέρχονται σε 348,8 εκατ. €. Οι συνολικές συμβάσεις ανέρχονται σε 268,3 εκατ. € και οι μέχρι σήμερα δαπάνες σε 94,8 εκατ. €.

Στο Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση έχουν ενταχθεί μέχρι σήμερα έργα συνολικού προϋπολογισμού 78,33 εκατ. €. Οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 12,6 εκατ. € και οι μέχρι σήμερα δαπάνες σε 7,74 εκατ. €.

Στο Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση υλοποιούνται 2 έργα προϋπολογισμού 1,64 εκατ. € τα οποία ακόμα βρίσκονται σε φάση διενέργειας ανοικτών διαγωνισμών για επιλογή αναδόχου.

2.3 Αποτίμηση κατά θεματικό στόχο

2.3.1 Ενίσχυση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας των Τ.Π.Ε.

Στο πλαίσιο του Ε.Σ.Π.Α. και ειδικότερα του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Ε.Π.Ψ.Σ.), καταβάλλεται μια συστηματική προσπάθεια ούτως ώστε να υλοποιηθεί ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι Τ.Π.Ε. για την ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι δράσεις αφορούν στην ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου και στη διάθεσή του μέσω του διαδικτύου και επικεντρώνονται στην εκτέλεση 3 εξαιρετικά κρίσιμων οριζοντίων έργων: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, Εμπλουτισμός των Ψηφιακών Συλλογών των Κινητών Μνημείων και Ψηφιοποίηση, Ηλεκτρονική Διαχείριση και Διάθεση Εκδόσεων του Τ.Α.Π.

2.3.2 Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

Η προστασία και ανάδειξη των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων βρίσκεται σε άμεση σχέση και αλληλεπίδραση με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ ιδιαίτερα θετικές είναι οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων πολιτισμού στο σύγχρονο αστικό τοπίο και στο αγροτικό περιβάλλον, τα οποία τόσο στη χώρα μας όσο και σε επίπεδο Ε.Ε., υφίστανται δραματικούς μετασχηματισμούς.

- Σε ό,τι αφορά το σύγχρονο αστικό τοπίο, είναι ευρέως αναγνωρισμένα τα θετικά αποτελέσματα που είχε η Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων στην Αθήνα, η οποία πλέον αποτελεί ένα διεθνές υπόδειγμα στρατηγικής πολεοδομικής παρέμβασης. Με το σύνολο των έργων της Ενοποίησης αναδείχθηκαν αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία, ενώ παράλληλα αποκαταστάθηκαν κηρυγμένα κτήρια στο περιβάλλον τους και δημιουργήθηκαν οάσεις περιπάτου και ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής. Οι ίδιοι οι αρχαιολογικοί χώροι λειτουργούν ταυτόχρονα ως δημόσιοι κήποι, ανακουφίζοντας το πυκνοδομημένο και ασφυκτικό αστικό περιβάλλον. Εξαιρετικά πετυχημένο θεωρείται διεθνώς και το πρόγραμμα αναστηλώσεων και αναδείξεων στη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου, όπου ο μεσαιωνικός πυρήνας της πόλης διαμόρφωσε το πολεοδομικό και αισθητικό πλαίσιο για την προβολή της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της πόλης και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ανάλογα προγράμματα είναι δυνατόν και πρέπει να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν και σε άλλα επιβαρυνμένα αστικά κέντρα της Επικράτειας, στα οποία εντοπίζονται και αναδεικνύονται μείζονα μνημειακά σύνολα (π.χ. Θεσσαλονίκη, Πάτρα, Λάρισα, Κέρκυρα, Ηράκλειο, κ.λπ.). Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αυτού του τύπου, οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και την επέκταση της τουριστικής περιόδου σε δωδεκάμηνη βάση, προβλέπεται να συνδυαστούν κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο με την ανάπτυξη θεσμών και δράσεων Σύγχρονου Πολιτισμού.
- Τα έργα Σύγχρονου Πολιτισμού αποτελούν βασικά εργαλεία για την ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών, αλλά και την ανάπτυξη νέων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα

μεγάλης πολιτιστικής παρέμβασης με ευρύτερες πολεοδομικές επιπτώσεις αποτελεί το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης.

- Σε ό,τι αφορά το αγροτικό περιβάλλον, είναι γεγονός ότι εκτεταμένες εκτάσεις έχουν παραμείνει περιβαλλοντικά αλώβητες, χάρη **στις Κηρύξεις των αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνουν και τις οποίες διενεργεί η Αρχαιολογική Υπηρεσία, σύμφωνα με τη συνταγματική επιταγή.** Το πρόγραμμα των Κηρύξεων και Οριοθετήσεων των ζωνών αρχαιολογικής προστασίας στηρίζεται και ενισχύεται από το ψηφιακό Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο, μέσω του οποίου καταγράφονται και δημοσιοποιούνται στους ενδιαφερόμενους οι όροι και οι προϋποθέσεις που διέπουν τις χρήσεις γης στις συγκεκριμένες περιοχές. Παράλληλα, είναι δυνατόν και επιβάλλεται να αναληφθούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, σύμφωνα και με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα για την προστασία του τοπίου, για την περιβαλλοντική αναβάθμισή τους (με φυτεύσεις, υδροδότηση, πυρόσβεση, κ.λπ.), αλλά και την υποστήριξη των παραδοσιακών χρήσεων (π.χ. ήπιες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, μελισσοκομία, κ.λπ.), ούτως να αποτελέσουν προνομιακές ζώνες αναψυχής και πόλοι έλξης του εναλλακτικού τουρισμού.

2.3.3 Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων

Ο τομέας του Πολιτισμού έχει άμεση και θετική επίπτωση στην απασχόληση. Οι θετικές επιπτώσεις εξειδικεύονται ως εξής:

- Ο τομέας του Πολιτισμού παράγει άμεσα απασχόληση κατά την εκτέλεση των έργων στις αυτεπιστασίες και στα κτηριακά έργα. Η απασχόληση καλύπτει όχι μόνον ανειδίκευτους και εξειδικευμένους εργατοτεχνίτες (για το τελευταίο, βλ. την καθιέρωση στο πλαίσιο των έργων του Υπουργείου της ειδικότητας του εξειδικευμένου μαρμαροτεχνίτη αναστηλωτικών έργων), αλλά και επιστημονικές ειδικότητες (αρχαιολόγους, μηχανικούς-αναστηλωτές, μουσειολόγους, συντηρητές, κ.λπ.) και δίνει επαγγελματική διέξοδο σε άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών και ιδίως στους νέους, που με τον τρόπο αυτό αποκτούν επαγγελματική εμπειρία ή/και επιστημονικές γνώσεις, σημαντικά εφόδια για τη μελλοντική τους σταδιοδρομία.
- Ο τομέας του Πολιτισμού παράγει απασχόληση και κατά τη φάση λειτουργίας των υποδομών που δημιουργούνται, δηλαδή σε μακροπρόθεσμη βάση. Μάλιστα, μετά την αναγκαία προσαρμογή της πολιτικής προσλήψεων προσωπικού στον Δημόσιο τομέα για τις ανάγκες της δημοσιονομικής προσαρμογής κατά την τελευταία τριετία, οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται αφορούν πλέον σε μεγάλο βαθμό τον Σύγχρονο Πολιτισμό, όπου σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο αναπτύσσεται μια ευρύτατη κλίμακα νέων επαγγελμάτων και εξειδικεύσεων, με ιδιαίτερη απήχηση στους νέους.
- Ο τομέας του Πολιτισμού συμβάλλει έμμεσα στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ιδίως στα τουριστικά επαγγέλματα. Όπως ήδη έχει αναφερθεί, το σύνολο της οικονομικής ζωής ολόκληρων περιοχών της Ελλάδας, ή τουλάχιστον πολύ μεγάλο

τιμήμα της, οφείλεται στις εξωτερικές θετικές οικονομίες που δημιουργούν τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι. Με την έννοια αυτή, αποτελεί έναν βασικό συντελεστή απασχόλησης στις περισσότερες περιοχές της χώρας.

- Με βάση τα παραπάνω, οι δημιουργούμενες θέσεις εργασίας έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:
  - ο κατανέμονται γεωγραφικά, παρακολουθώντας τη γεωγραφική διασπορά των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων, καθώς και των πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων
  - ο είναι θέσεις διαβαθμισμένων, εξειδικευμένων και υψηλών προσόντων (ΑΕΙ, ΤΕΙ, καλλιτεχνικά επαγγέλματα, κ.λπ.)
  - ο ενισχύουν την ισότητα των δύο φύλων και την απασχόληση των νέων

Εξαιρετικά σημαντική για την κρίσιμη περίοδο που διανύουμε, και ως πειραματική στρατηγική επιλογή με εφαρμογή σε άλλους τομείς, είναι η εφαρμογή στον τομέα του Πολιτισμού του Προγράμματος Κοινωφελούς Εργασίας, με στόχο τη συνεργασία των υπηρεσιών και φορέων της Γ.Γ.Π. με οργανώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που δραστηριοποιούνται αποδεδειγμένα στον χώρο του πολιτισμού, ώστε: α) να διασφαλιστεί η λειτουργία σημαντικών για τις τοπικές κοινωνίες χώρων και μουσείων σε χρόνο που διευρύνει την επισκεψιμότητά τους, β) να υλοποιηθούν εργασίες που διευκολύνουν την προσβασιμότητα σε αυτούς τους χώρους και, γ) να συνδεθούν οι χώροι με τοπικές κοινωνικές πρωτοβουλίες, μέσω της συνδιοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων.

2.3.4 Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια βίου μάθηση

Εγγενής είναι η σχέση του τομέα του Πολιτισμού με την Παιδεία και τη Γενική Εκπαίδευση, η οποία, όπως είναι γνωστό, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία μπορεί να οικοδομηθεί η οποιαδήποτε επαγγελματική ή τεχνική εκπαίδευση και εξειδίκευση. Η σχέση αυτή αναδεικνύεται και ενισχύεται περαιτέρω με συγκεκριμένες δράσεις στο πλαίσιο του Ε.Π.Δ.Β.Μ., στις οποίες δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην κατανόηση και εμπέδωση του διαχρονικού ελληνικού πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένης και της γλώσσας, μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες, που φέρνουν τους νέους όλων των ηλικιών κοντά στην πολιτιστική κληρονομιά και τον σύγχρονο πολιτισμό. Η υλοποίησή τους ενσωματώνει δημιουργικά και αποτελεσματικά εφαρμογές σύγχρονης τεχνολογίας (interactive εφαρμογές στο Internet ή σε DVD), οι οποίες, όπως είναι γνωστό, αποτελούν ιδιαίτερα ελκυστικά μέσα προσέγγισης των νεότερων ηλικιών, που είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους ψηφιακά εγγράμματα.

2.3.5 Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης

Στον τομέα της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς, η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού έχει αναπτύξει μία αποκεντρωμένη αυτοτελή διοικητική δομή δια των Εφορειών Αρχαιοτήτων, των Εφορειών Νεωτέρων Μνημείων και των Συμβουλίων Μνημείων. Η

επιχειρούμενη διοικητική αναδιοργάνωσή της θα αναβαθμίσει τη λειτουργία της διοίκησης και θα παράσχει τη δυνατότητα βελτιωμένων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Η προσπάθεια αυτή υποστηρίζεται μέσω της υλοποίησης σημαντικών έργων ενταγμένων στο Ε.Π.Δ.Μ., τα οποία αφορούν στην απλούστευση των διαδικασιών των σημαντικότερων υπηρεσιών της Γ.Γ.Π., καθώς και στην ψηφιοποίηση - διάθεση από το διαδίκτυο των γνωμοδοτήσεων των Κεντρικών Συμβουλίων της Γ.Γ.Π. (Κ.Α.Σ., Κ.Σ.Ν.Μ., Συμβούλιο Μουσείων), κάτι που θα διευκολύνει την πρόσβαση των ενδιαφερομένων στο υλικό αυτό.

2.4 Άλλοι θεματικοί στόχοι:

2.4.1 Ανάπτυξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών επενδύσεων

Ο κύριος όγκος των χρηματοδοτήσεων στο Γ' Κ.Π.Σ. και στο Ε.Σ.Π.Α. αφορά στην υλοποίηση ενός στρατηγικού σχεδιασμού, που εξελίσσεται σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και βιώσιμη αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας, με επενδύσεις σε υποδομές τόσο στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς όσο και σε αυτόν του Σύγχρονου Πολιτισμού. Ειδικότερα:

- Δημιουργήθηκε και εμπλουτίζεται ένα **πανελλαδικό δίκτυο σύγχρονων μουσείων**, που καλύπτει πλέον το σύνολο της επικράτειας και ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του σύγχρονου επισκέπτη. Οι σημαντικότερες πόλεις της χώρας, οι τουριστικοί πόλοι, πολλά από τα απομακρυσμένα νησιά, καθώς και οι μείζονες αρχαιολογικοί χώροι, απέκτησαν και αποκτούν κατάλληλες κτηριακές υποδομές και νέες μουσειακές εκθέσεις, οι οποίες προορίζονται να συμβάλλουν αποφασιστικά στην αύξηση της επισκεψιμότητας. Αναφέρονται ενδεικτικά, πέραν του νέου Μουσείου Ακρόπολης, τα εξής μουσεία: Εθνικό Αρχαιολογικό, Αρχαιολογικά Θεσσαλονίκης - Πάτρας - Ηρακλείου - Ολυμπίας - Δελφών - Ρόδου - Ιωαννίνων - Θηβών - Ναυπλίου, καθώς και τα Βυζαντινά Μουσεία Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Η στόχευση ως προς την πλήρη αξιοποίηση των παραπάνω, περιλαμβάνει τη λήψη πρωτοβουλιών για τη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας, καταρχήν με τη ρύθμιση του ωραρίου λειτουργίας, ώστε να ικανοποιεί τις απαιτήσεις των τουριστικών πρακτόρων για την ένταξη της επίσκεψης των μουσείων και των χώρων σε τουριστικά πακέτα, αλλά και τον εμπλουτισμό των παρεχομένων στα μουσεία υπηρεσιών. Εκτός από την αριθμητική αύξηση της επισκεψιμότητας, και για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη διαμόρφωση μέσα από ειδικές δράσεις ενός διαφοροποιημένου ως προς τη σύστασή του κοινού, μέρος του οποίου θα αναπτύξει μια συνεπή και μακρόχρονη σχέση με το μουσείο και θα το καταστήσει απαραίτητο σταθμό κατά την τουριστική επίσκεψη, αλλά και σημείο αναφοράς για την τοπική κοινωνία. Με βάση τα παραπάνω, δίχως να αποκλείεται η περίπτωση της συνέχισης- συμπλήρωσης των εργασιών σε συγκεκριμένες και αυστηρά επιλεγμένες για ειδικούς λόγους μουσειακές υποδομές, το κύριο βάρος θα δοθεί πλέον στην προσφορά νέων εξειδικευμένων υπηρεσιών για την

τόνωση της ζήτησης («θεωρικά», κάρτες μειωμένων εισιτηρίων, εκπαιδευτικά προγράμματα, εικονικά - ψηφιακά δίκτυα κ.λπ.).

- Αντίστοιχες είναι οι προκλήσεις στον τομέα των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων, όπου στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ. και του Ε.Σ.Π.Α. σχεδιάστηκε και συνεχίζει να υλοποιείται ένα μεγάλο πρόγραμμα για την Ολοκληρωμένη Προστασία των σημαντικότερων μνημείων και αρχαιολογικών χώρων της χώρας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: Ακρόπολη των Αθηνών και περίξ αρχαιολογικοί χώροι, Μυκήνες, Τίρυνθα, Ολυμπία, αρχαία Μεσσήνη, Δήλος, Κνωσός, Φαιστός, Λίνδος, Πέλλα, Βεργίνα, Φίλιπποι, Δωδώνη, Νικόπολη, Μεσαιωνική Ρόδος, Μυστράς, Αιγές, Δωδώνη, Δελφοί, Επίδαυρος. Λόγω των ειδικών αναγκών των μοναδικών αυτών μνημείων, πολλά από τα οποία είναι κηρυγμένα από την ΟΥΝΕΣΚΟ μνημεία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, είναι αυτονόητο ότι η συνέχιση αυτού του επίπνου, επιστημονικά απαιτητικού και τεχνικά πολύπλοκου έργου, αποτελεί ύψιστη εθνική υποχρέωση. Παράλληλα, γύρω από τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους θα αναπτυχθούν πρωτοβουλίες για την τόνωση της ζήτησης, πολύ περισσότερο μάλιστα, καθώς οι αρχαιολογικοί χώροι παραδοσιακά προσελκύουν σταθερά μεγαλύτερο αριθμό επισκεπτών, σε αναλογία περίπου 2:1, λόγω του συνδυασμού του φυσικού τοπίου με το ανθρωπογενές αρχιτεκτονικό περιβάλλον. Το γεγονός ότι πολλές περιοχές της χώρας εξαρτούν σε μεγάλο βαθμό την τουριστική τους ανάπτυξη από τους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται στην περιοχή τους (π.χ. Ολυμπία, Δελφοί, Ακρωτήρι Θήρας, Λίνδος, Κνωσός, Βεργίνα, κ.λπ.), οι οποίοι δημιουργούν θετικές εξωτερικές οικονομίες και πολλαπλασιαστικά οφέλη, δημιουργεί πρόσθετες υποχρεώσεις για την περαιτέρω αξιοποίηση ενός εγνωσμένου συγκριτικού πλεονεκτήματος σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης και έξυπνης ανάπτυξης. Τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην ύπαιθρο, θα πρέπει να γίνει συνδυασμένη προσπάθεια προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, αλλά και παράλληλη αξιοποίησή τους με την ενίσχυση ήπιων μορφών οικονομικής δραστηριότητας.
- Στον τομέα του Σύγχρονου Πολιτισμού, οι επεμβάσεις που δρομολογήθηκαν αφορούν καταρχήν στη δημιουργία των απαραίτητων μεγάλων υποδομών (π.χ. κατασκευή Ε.Μ.Σ.Τ.), οι οποίες όμως ίσως δεν καλύψουν πλήρως το υφιστάμενο και επί μακρόν διαμορφωμένο κενό, ιδίως στην περιφέρεια. Παράλληλα, υποστηρίζεται η πραγματοποίηση σειράς εκδηλώσεων διεθνούς εμβέλειας για την ανάδειξη και την προβολή της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας, που - εκτός των άλλων - καθιστούν συγκεκριμένες περιοχές, ιδίως στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία, ελκυστικούς προορισμούς για επισκέπτες ειδικών ενδιαφερόντων.

2.4.2 Ενίσχυση της διασυνοριακής, της διακρατικής και της διαπεριφερειακής συνεργασίας

Στο Γ' Κ.Π.Σ. υλοποιήθηκαν δέκα τέσσερα (14) έργα, προϋπολογισμού 7,1 εκατ. € στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Διακρατικής Διασυνοριακής Συνεργασίας «τύπου INTERREG». Ο

Πολιτισμός αποτελεί παραδοσιακά τη βάση για τη διαμόρφωση διακρατικών και διασυνοριακών συνεργασιών. Έτσι, αφενός στην Ελλάδα έχει δημιουργηθεί πολυετής παράδοση παρουσίας των Ξένων Αρχαιολογικών Σχολών. Αφετέρου, σε πολλές χώρες λειτουργούν πανεπιστημιακά τμήματα ελληνικών σπουδών. Σε αυτά τα δεδομένα, καθώς και στην ελληνική διαχρονική ανθρωπιστική παράδοση, την κοινή ελληνιστική, ελληνορωμαϊκή και βυζαντινή κληρονομιά στηρίζεται σήμερα μία δυναμική πολιτική διακρατικών συνεργασιών στον πολιτιστικό τομέα, που καλύπτει:

- τα μνημεία, με κοινά προγράμματα προστασίας και ανάδειξης μνημείων, ανταλλαγή τεχνογνωσίας, κ.λπ..
- τα μουσεία, με κοινές περιοδικές εκθέσεις, που μπορούν να μεταφέρονται σε διάφορες χώρες, κ.λπ..

Τέλος, αναπτύσσονται δράσεις διακρατικής συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στον τομέα του Νεότερου και Σύγχρονου Πολιτισμού, και ειδικότερα σε θέματα:

- κοινών παραδόσεων (π.χ. λαϊκή τέχνη, παραδοσιακή μουσική, κ.λπ.)
- σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας.

3. Αναφορά βασικών προτεραιοτήτων ανάπτυξης του Τομέα και ιεράρχηση τους

Κύριος στόχος κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο είναι να εδραιωθεί ο τομέας του Πολιτισμού και των Δημιουργικών Βιομηχανιών ως ένας ζωτικός παράγοντας του νέου μοντέλου της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Το νέο αυτό αναπτυξιακό μοντέλο, διαφοροποιούμενο από τα προβλήματα του παρελθόντος θα συμβάλλει καθοριστικά στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της ποιότητας του εθνικού παραγωγικού προϊόντος. Στόχος είναι ο τομέας του Πολιτισμού και των Δημιουργικών Βιομηχανιών να δράσει άμεσα και έμμεσα στην κατεύθυνση της δημιουργίας εισοδήματος και απασχόλησης, με άξονα τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και με την εφαρμογή καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση.

Η ανάγκη για ανάπτυξη των πολιτιστικών υποδομών συνεχίζει να υπάρχει σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές που επηρεάζονται από την απομόνωση και τη φτώχεια, καθώς και στα αστικά κέντρα, που αντιμετωπίζουν επιμέρους αστικές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο, τίθενται αυστηρές προτεραιότητες, ούτως ώστε να εμπλουτισθούν οι προτάσεις με δράσεις που αξιοποιούν τις συνέργειες μεταξύ των υφισταμένων υποδομών και θεσμών για τη δημιουργία θετικών εξωτερικών οικονομιών, αναπτύσσουν τη νέα επιχειρηματικότητα στον τομέα, και συνάμα ενισχύουν τις υπηρεσίες εκείνες που βελτιώνουν την ηγετική θέση ("brand name") της Ελλάδας στον πολιτιστικό τουρισμό.

Η νέα Προγραμματική Περίοδος, η οποία στοχεύει στην **ανάδειξη του Ελληνικού Πολιτισμού τον 21ο αιώνα**, θα κινηθεί στους εξής άξονες:

α) Στην πραγματοποίηση προσεκτικά επιλεγμένων επενδύσεων σε ειδικές υποδομές προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, β) στην ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών που προσφέρονται στο ευρύ κοινό, γ) στην ανάπτυξη ενός νέου τύπου επιχειρηματικότητας, δ) στην κατάρτιση και έξυπνη εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, ε) στην περαιτέρω διεύρυνση της χρήσης των νέων ψηφιακών Τ.Π.Ε. για την προβολή και προώθηση του πολιτισμού με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων πολιτιστικών υπηρεσιών, καθώς και για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των υπηρεσιών και φορέων του τομέα, στ) στη δημιουργική διασύνδεση του πολιτισμού με την παιδεία και το εκπαιδευτικό σύστημα για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση, ζ) στην εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων έρευνας, και η) στον οργανωτικό εξορθολογισμό των φορέων άσκησης πολιτικής του τομέα. ΛΕΙΠΟΥΝ ΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ

Ο αναπτυξιακός - οικονομικός στόχος είναι ο εμπλουτισμός και η διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς της χώρας, καθιστώντας την περισσότερο ανταγωνιστική και λιγότερο ευάλωτη στη διεθνή συγκυρία. Επιπρόσθετα, στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, η περαιτέρω ανάπτυξη της προσφοράς στον τομέα του Πολιτισμού και των Δημιουργικών Βιομηχανιών, θα συμβάλλει στην καταπολέμηση του κοινωνικού προβλήματος της ανεργίας, αφού ο πολιτιστικός τομέας, μπορεί να απορροφήσει εξειδικευμένο και ανειδίκευτο ανθρώπινο

δυναμικό όλων των ηλικιών και των δύο φύλων, τόσο στις δράσεις που αφορούν στην δημιουργία υποδομών όσο κυρίως στις δραστηριότητες οργάνωσης και παροχής πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών προς το κοινό. Ειδικότερα:

- Θα συνεχιστεί το πρόγραμμα ενίσχυσης επιλεγμένων πολιτιστικών υποδομών της χώρας. Κύριος στόχος τη νέα Περίοδο δεν είναι η δημιουργία πρόσθετων υποδομών, αλλά η βέλτιστη αξιοποίηση και λειτουργία τους, με τρόπο, αποτελεσματικό, αποδοτικό και φιλικό προς το περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, θα επιδιωχθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών για τη λήψη μέτρων τόνωσης της ζήτησης, ποιοτικής βελτίωσης της προσφοράς, εξοικονόμησης ενέργειας στα κτήρια που στεγάζουν Υπηρεσίες του Υπουργείου, με έμφαση στα μουσεία, στα οποία οι απαιτήσεις για τη διατήρηση σταθερών συνθηκών θερμοκρασίας και υγρασίας οδηγούν σε υψηλές ενεργειακές καταναλώσεις, αλλά και πρωτοβουλιών δημιουργίας και αναδιοργάνωσης πολιτιστικών θεσμών και εκδηλώσεων στους χώρους αυτούς, ώστε να τους καταστήσουν ακόμη πιο προσβάσιμους από ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Τέλος, προς την ίδια κατεύθυνση επιδιώκεται και η μεγιστοποίηση της συμβολής του τομέα του Πολιτισμού στην προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης των νησιωτικών και των ορεινών - μειονεκτικών περιοχών, με στοχευμένες παρεμβάσεις, που αποσκοπούν στη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών προς τους κατοίκους και τους επισκέπτες, ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης αυτών των προβληματικών περιοχών.
- Θα δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην ενίσχυση υφιστάμενων και στη δημιουργία νέων και βιώσιμων πολιτιστικών θεσμών, ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας εμβέλειας, ιδίως στον τομέα των φεστιβάλ, όπου επιδιώκεται η δημιουργία συγκεκριμένης πλατφόρμας και πιστοποιημένου δικτύου.
- Παράλληλα, και για πρώτη φορά θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή κρατικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα του Πολιτισμού (!!!!) και των Δημιουργικών Βιομηχανιών με στόχο την ανάπτυξη ενός νέου τύπου επιχειρηματικότητας, βασισμένης στη δημιουργικότητα, το πολιτιστικό περιεχόμενο και την καινοτομία. Μια σειρά από δραστηριότητες, όπως είναι η παραγωγή αντιγράφων, έντυπων και ηλεκτρονικών εκδόσεων, θα κατευθυνθεί προς τον ιδιωτικό τομέα, με ειδικά μέτρα που θα στοχεύουν στην κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων.
- Ακόμη, θα ενισχυθούν ιδιωτικές πρωτοβουλίες στους τομείς του κινηματογράφου και των οπτικοακουστικών μέσων, με στόχο την τόνωση της εθνικής πολιτιστικής παραγωγής, στο πλαίσιο της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής προσπάθειας.
- Θα επιδιωχθεί η περαιτέρω προώθηση του τομέα του Πολιτισμού στην Ψηφιακή Εποχή και στην Κοινωνία της Πληροφορίας
- Έμφαση θα δοθεί επίσης στη διασύνδεση του τομέα του Πολιτισμού με την Παιδεία και εν γένει με την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την προώθηση της απασχόλησης

- Επιπλέον, θα επιδιωχθεί η βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης στον τομέα του Πολιτισμού, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας του κράτους.
- Στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, θα συνεχιστεί η προσπάθεια για τη διασύνδεση του Πολιτισμού με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των εγκαταστάσεων και την προώθηση ήπιων εκμεταλλεύσεων (γεωργικών, αναψυχής, κ.λπ.).
- Τέλος, θα συνεχιστεί και η ανάπτυξη της διακρατικής και διασυνοριακής συνεργασίας.

Με βάση τους παραπάνω στόχους, ως βασικές προτεραιότητες ανάπτυξης του τομέα του Πολιτισμού καθορίζονται οι εξής, οι οποίες είναι απόλυτα συμβατές με τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Ε.Ε. 2020:

- Η αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση και λειτουργία των πολιτιστικών επενδύσεων και υποδομών (προτεραιότητες Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 3 και 6).
- Η οργάνωση πολιτιστικών θεσμών, ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας εμβέλειας (προτεραιότητες Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 3 και 6).
- Η κρατική ενίσχυση ιδιωτικών πρωτοβουλιών και η κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων σε επιλεγμένες δραστηριότητες του τομέα του Πολιτισμού (προτεραιότητες Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 3 και 6).
- Η ανάπτυξη του τομέα του Πολιτισμού στην Ψηφιακή Εποχή και στην Κοινωνία της Πληροφορίας (προτεραιότητα Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 2).
- Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα του Πολιτισμού (μέσω της κατάρτισης των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης, αλλά και των απασχολούμενων στον ιδιωτικό τομέα) και η προώθηση της συμβολής του τομέα στην προσπάθεια αύξησης της απασχόλησης (προτεραιότητες Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 8, 9 και 10).
- Η αποτελεσματική, αποδοτική και ποιοτική οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και των κρατικών θεσμών του τομέα του Πολιτισμού (προτεραιότητα Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 11).
- Η ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης στον τομέα του Πολιτισμού (προτεραιότητα Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 1).
- Η αναβάθμιση και προστασία πολιτιστικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με την προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος (προτεραιότητα Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 6).
- Η ενίσχυση διακρατικής πολιτιστικής συνεργασίας και η ανάδειξη του τομέα του Πολιτισμού ως βασικού παράγοντα ανάπτυξης των διασυνοριακών - διαπεριφερειακών συνεργασιών (προτεραιότητες Ε.Ε. 2020 υπ' αριθμ. 3 και 6).

3.1 Αποτελεσματική αξιοποίηση των πολιτιστικών επενδύσεων

Στη συνέχεια παρουσιάζεται με διαγραμματική μορφή μία πρώτη ανάλυση των παραπάνω προτεραιοτήτων σε άξονες προτεραιότητες και επιμέρους κατευθύνσεις.

3.1.1 Προστασία και Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς

- Μέτρα τόνωσης της προσβασιμότητας σε μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία (π.χ. κάρτες ελεύθερης εισόδου ή κάρτες πολλαπλών εισιτηρίων ή μειωμένου εισιτηρίου, δράσεις προσέλκυσης επισκεπτών, ημέρες ελεύθερης εισόδου κ.λπ.) σε συνδυασμό με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς το κοινό.
- Λήψη των αναγκαίων μέτρων για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των πολιτιστικών υποδομών, που κατασκευάστηκαν στις προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους, καθώς και στην τρέχουσα. Δημιουργία συνεργειών στα λειτουργικά κόστη στο πλαίσιο ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη οργάνωση και διαχείριση.
- Ανάληψη των αναγκαίων δράσεων για την πιστοποίηση των μουσείων (κρατικών και ιδιωτικών), ώστε να καταστούν βιώσιμα και ανταγωνιστικά στο διεθνές περιβάλλον.
- Ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών για την αναβάθμιση του ρόλου του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων (Τ.Α.Π.) με σκοπό την αύξηση των εσόδων από εισιτήρια, εκδόσεις και παραγωγές κατά το πρότυπο της γαλλικής Réunion des Musées Nationaux.
- Παρεμβάσεις για να καταστούν τα κτήρια και οι εγκαταστάσεις του τομέα Πολιτισμού λιγότερο ενεργοβόρα αποκτώντας υψηλότερη κατά το δυνατόν ενεργειακή απόδοση.
- Σύνδεση αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικής μνήμης με πολιτιστικούς θεσμούς και φορείς, όπως π.χ. η Εθνική Λυρική Σκηνή, Ελληνικό Φεστιβάλ, ούτως ώστε να καταστούν ακόμη πιο ελκυστικά σε διαφορετικές ομάδες κοινού.
- Ανάδειξη της φυσιογνωμίας, της εικόνας και της ιστορίας των πόλεων στο πλαίσιο της ανάδειξης και προβολής της άυλης κληρονομιάς με δράσεις όπως «Η Μνήμη της Πόλης». (ΜΕΛΤ!!!)
- Προστασία και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων σε αυστηρά επιλεγμένες περιοχές, καθώς και σχεδιασμός και υλοποίηση Σχεδίων Διαχείρισης για τα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς, για βασικούς ή αναδυόμενους τουριστικούς προορισμούς, για περιοχές με αυξημένες δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης, για νησιωτικές και ορεινές - μειονεκτικές περιοχές κ.ά.

3.1.2 Ανάπτυξη Σύγχρονου Πολιτισμού

- Εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων προώθησης και ανάπτυξης των θεσμών του Σύγχρονου Πολιτισμού (προβολή, πώληση εισιτηρίων και εμπορικών προϊόντων, συνδυασμός με την τουριστική προβολή κ.ά.).

- Σχεδιασμός και υλοποίηση εκθέσεων «βαλίτσας», που θα μπορούν περιοδεύσουν στην Ελλάδα και το εξωτερικό με θεματική από τον διαχρονικό και σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό.

3.2 Οργάνωση πολιτιστικών θεσμών, ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας εμβέλειας.

3.2.1 Υποστήριξη αποτελεσματικής λειτουργίας πολιτιστικών θεσμών ευρωπαϊκής ή/και παγκόσμιας εμβέλειας και ενδιαφέροντος (π.χ. studios όπερας και θεάτρου, ανάπτυξη «αντενών» των μεγάλων φεστιβάλ, κ.ά.). Ανάπτυξη προγραμμάτων προώθησης, μέσω συνεργασιών με τουριστικά γραφεία, ξενοδοχεία και διαφημιστικές εταιρείες.

3.2.2 Διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου και προώθηση ιδιωτικών χορηγιών προς νομικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στον χώρο του Σύγχρονου Πολιτισμού για τη διοργάνωση πολιτιστικών- καλλιτεχνικών εκδηλώσεων ευρωπαϊκής ή/και παγκόσμιας εμβέλειας.

3.3 Κρατική ενίσχυση ιδιωτικών πρωτοβουλιών και κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων σε επιλεγμένες δραστηριότητες του τομέα του Πολιτισμού-Πολιτισμική Επιχειρηματικότητα

3.3.1 Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων, που σχετίζονται με την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (π.χ. παραγωγή αντιγράφων και ηλεκτρονικών εκδόσεων, παραγωγή ειδών λαϊκής τέχνης από πιστοποιημένους τεχνίτες- ΜμΕ, παραγωγή-κατασκευή και επισκευή μουσικών οργάνων, παραγωγή-κατασκευή και επισκευή σκηνικών, κ.ά.).

3.3.2 Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων στον τομέα των Δημιουργικών Βιομηχανιών και του Σύγχρονου Πολιτισμού (κινηματογράφος, οπτικοακουστικά μέσα, εκδόσεις, κ.λπ.).

3.3.3 Ενίσχυση και τόνωση της επιχειρηματικότητας νέων καλλιτεχνών.

3.4 Ανάπτυξη του τομέα του Πολιτισμού στην Ψηφιακή Τεχνολογία και στην Κοινωνία της Πληροφορίας

3.4.1 Συνέχιση της διαδικασίας ψηφιοποίησης του Ελληνικού πολιτιστικού αποθέματος.

3.4.2 Ενίσχυση και οργάνωση της προσβασιμότητας κοινού και επιστημόνων σε βάσεις δεδομένων πολιτιστικού περιεχομένου.

3.4.3 Εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στη λειτουργία των Υπηρεσιών που υπάγονται στη Γ.Γ.Π., ώστε αυτή να καταστεί αποτελεσματικότερη.

3.4.4 Ενίσχυση ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην παραγωγή και διακίνηση ηλεκτρονικών εκδόσεων πολιτιστικού περιεχομένου.

3.4.5 Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. σε δράσεις και παραστάσεις Σύγχρονου Πολιτισμού (π.χ. αξιοποίηση της τεχνολογίας σε παραστάσεις όπερας, μπαλέτου, αλλά και στο ελεύθερο

θέατρο, ψηφιοποίηση μουσικών αρχείων και ηχογραφήσεων παραγωγών της ΕΛΣ, του Φεστιβάλ Αθηνών, κ.ά., σχεδιασμός, υλοποίηση και χρήση ψηφιακών αναλογιών κ.λπ.).

3.4.6 Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. σε δράσεις που σχετίζονται με την προβολή της άυλης κληρονομιάς.

3.5 Ανάπτυξη-Εκπαίδευση του Ανθρώπινου Δυναμικού, Προώθηση της Απασχόλησης και της Κοινωνικής Συνοχής

3.5.1 Σύνδεση Παιδείας και Πολιτισμού.

- Εκπαιδευτικά προγράμματα σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
- Ενσωμάτωση και προβολή του ελληνικού πολιτισμού σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (ποίηση, λογοτεχνία, θέατρο, κινηματογράφος, ζωγραφική-γλυπτική, κ.λπ.).
- Παρουσίαση παραγωγών έργων Σύγχρονου Πολιτισμού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Καλλιτεχνική Εκπαίδευση.

3.5.2 Προγράμματα κατάρτισης και προώθησης της απασχόλησης

- Πολιτιστική Κληρονομιά και μουσεία: Κατάρτιση και απασχόληση ανθρώπινου δυναμικού σε συνεργασία με εθελοντικές μη κερδοσκοπικές οργανώσεις για την υλοποίηση δράσεων κοινωφελούς χαρακτήρα, με έμφαση στην καταπολέμηση της ανεργίας των νέων.
- Δημιουργικές Βιομηχανίες και Σύγχρονος Πολιτισμός: Δημιουργία θέσεων εργασίας για νέους με ειδίκευση σε επαγγέλματα που αφορούν σε δράσεις σύγχρονων πολιτιστικών και καλλιτεχνικών παραγωγών.
- Πιστοποίηση και δημιουργία μητρώων για τα επαγγέλματα του πολιτισμού σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς και με σκοπό την ενίσχυση της απασχόλησης των εξειδικευμένων ατόμων (π.χ. πολιτιστικοί διαχειριστές κ.ά.).

3.5.3 Προγράμματα κοινωνικής συνοχής

- Παραγωγές Σύγχρονου Πολιτισμού σε μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες, καθώς και σε κατηγορίες πληθυσμού που στερούνται της δυνατότητας πρόσβασης και παρακολούθησης (τρίτη ηλικία, μακροχρόνια ασθενείς, φυλακισμένοι, παλιννοστούντες, μετανάστες κ.ά.).
- Διαπολιτισμικά προγράμματα σε συνεργασία μουσείων και σχολείων.

3.6 Αποτελεσματική, αποδοτική και ποιοτική οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και των κρατικών θεσμών του τομέα του Πολιτισμού

3.6.1 Προγράμματα κατάρτισης στελεχών της δημόσιας διοίκησης στον τομέα του Πολιτισμού για αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους.

3.6.2 Εφαρμογή προγράμματος αναδιοργάνωσης της λειτουργίας δημοσίων υπηρεσιών και κρατικών φορέων του τομέα του Πολιτισμού.

3.7 Ενίσχυση της Έρευνας και Ανάπτυξης στον τομέα του Πολιτισμού

3.7.1 Ενίσχυση ερευνητικών προγραμμάτων - συνεργασία Γ.Γ.Π. με πανεπιστήμια στο πλαίσιο δημιουργίας δικτύων αριστείας.

3.7.2 Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων τεχνολογίας αιχμής σε τομείς ενδιαφέροντος, όπως ψηφιοποίηση, προβολή, ψηφιακές υπηρεσίες.

3.8 Αναβάθμιση και προστασία πολιτιστικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος

3.8.1 Μέτρα αναβάθμισης και προστασίας στα αστικά κέντρα

- Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων σε αστικά κέντρα
- Προστασία και ανάδειξη μεσαιωνικών συνόλων και οχυρώσεων
- Μετατροπή των κτηρίων που στεγάζουν Υπηρεσίες και φορείς του τομέα Πολιτισμού, ώστε να καταστούν φιλικά προς το περιβάλλον.

3.8.2 Μέτρα αναβάθμισης και προστασίας στην ύπαιθρο

- Οριοθέτηση Ζωνών αρχαιολογικής προστασίας
- Προστασία και οικολογική αναβάθμιση Ζωνών αρχαιολογικής προστασίας.
- Ενίσχυση ήπιων γεωργικών δραστηριοτήτων εντός Ζωνών αρχαιολογικής προστασίας
- Θωράκιση χώρων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

3.8.1 Ενίσχυση διακρατικής πολιτιστικής συνεργασίας

3.9.1 Διευρωπαϊκή συνεργασία για τη μελέτη και προβολή της κοινής πολιτιστικής και ανθρωπιστικής κληρονομιάς

3.9.2 Διευρωπαϊκή συνεργασία για την ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

3.9.3 Μεσογειακή συνεργασία για την προστασία και ανάδειξη της κοινής ελληνορωμαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς

3.9.4 Συνεργασία με τις Βαλκανικές και Παρευξείνιες χώρες

- 3.9.5 Συνεργασία με τις Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές για την προστασία και ανάδειξη των μνημείων
- 3.9.6 Ελληνικές αποστολές σε τρίτες χώρες (π.χ. Συρία, Ιορδανία, Ουκρανία, Αίγυπτος, κ.λπ.)
- 3.9.7 Ειδικά προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας

4. **Αναγκαίες θεσμικές και οργανωτικές προσαρμογές - κάλυψη προβλεπόμενων από τον κανονισμό «αιρεσιμοτήτων» (conditionalities)**

Η Γ.Γ.Π. του Υ.ΠΑΙ.Θ.Π.Α. έχει ήδη αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις και προοπτικές που διαγράφονται για την Προγραμματική Περίοδο 2007 - 2013. Σημαντικότεροι στόχοι αυτών των πρωτοβουλιών είναι:

- **Αναδιοργάνωση της αποκεντρωμένης περιφερειακής δομής της Γ.Γ.Π.** Βασικός στόχος των ρυθμίσεων είναι να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες, καθώς και να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα τα υπάρχοντα προβλήματα. Βασικό στοιχείο της αναδιοργάνωσης είναι η **ενίσχυση των Εφορειών Αρχαιοτήτων ως των βασικών μονάδων υλοποίησης αρχαιολογικών έργων και έργων επί μνημείων**. Στο πλαίσιο αυτό θα ληφθούν τα απαραίτητα οργανωτικά και θεσμικά μέτρα.
- **Ενίσχυση των διαδικασιών προγραμματισμού και συντονισμού των υπηρεσιών.** Η Γ.Γ.Π. αντιμετωπίζει ως ένα ενιαίο Πρόγραμμα το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων έργων. Για τον σκοπό αυτό οργανώνεται με κεντρικό συντονισμό και συνολική εποπτεία η παρουσία της Γ.Γ.Π., όχι μόνο σε ό,τι αφορά τις γενικές πολιτικές κατευθύνσεις και τις περιφερειακές προτεραιότητες (σε συνεργασία με τις Περιφέρειες), αλλά και σε ειδικότερα θέματα, όπως: διαμόρφωση κοινών διαδικασιών υλοποίησης έργων για το σύνολο των περιφερειακών υπηρεσιών, υποστήριξη των υπηρεσιών για την εφαρμογή τους και έλεγχος, υποστήριξη των υπηρεσιών κατά τη διαδικασία ωρίμανσης έργων, κ.λπ.. Περαιτέρω, με κατάλληλες οργανωτικές διευθετήσεις, θα ενισχυθεί η εμβέλεια και η αποτελεσματικότητα αυτών των λειτουργιών.

5. **Επισημάνση της χωρικής-περιφερειακής διάστασης των τομεακών προτεραιοτήτων ανάπτυξης**

Ο Πολιτισμός αποτελεί ένα αποτελεσματικό **εργαλείο Περιφερειακής Ανάπτυξης**. Κυρίως η Πολιτιστική Κληρονομιά (αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία) και λιγότερο η σύγχρονη Πολιτιστική Δημιουργία είναι ισόρροπα καταναμεμημένες σε όλη τη χώρα.

Η περαιτέρω ενίσχυση του τομέα του Πολιτισμού, με την ίδρυση και λειτουργία νέων θεσμών, με την ενίσχυση επιλεγμένων υποδομών, με την ανάληψη δράσεων πολιτιστικής αποκέντρωσης και με την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, θα εμπλουτίσει το πολιτιστικό δίκτυο της χώρας και θα συμβάλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της περιφέρειας, αλλά και συνάμα στην προβολή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής και την εξειδίκευσή της με στόχο την περαιτέρω αξιοποίηση υφιστάμενων συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις πλέον δυσπρόσιτες και λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της χώρας. Τόσο ο νησιωτικός χώρος (με τις ιδιαιτερότητές του) όσο και οι ορεινοί όγκοι προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες ανάδειξης μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης επισκεπτών και επίκεντρο οικονομικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Συνέργειες - σχέσεις με άλλες τομεακές πολιτικές

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ σε κρίσιμους για την οικονομία και την ανάπτυξη παραγωγικούς τομείς όπως ο τουρισμός: Ο τομέας του Πολιτισμού συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη του πολιτιστικού, του συνεδριακού, του περιβαλλοντικού και του αστικού τουρισμού. Ειδικότερα, συμβάλλει στη διαφοροποίηση - ποιοτική αναβάθμιση του προσφερόμενου «τουριστικού προϊόντος» και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας στη διεθνή τουριστική αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικό ρόλο παίζει η ανάπτυξη ήπιων - εναλλακτικών μορφών τουρισμού που συμβαδίζουν με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Επίσης, ο τομέας του Πολιτισμού συμβάλλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, με δυνατότητες διατήρησης αξιόλογης τουριστικής κίνησης σε δωδεκάμηνη βάση, καθώς και στην προσέλκυση επισκεπτών υψηλής εισοδηματικής τάξης, δηλαδή στην αύξηση της κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης.

Πρώθηση της απασχόλησης - Υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων: Είναι γνωστή και ευρέως παραδεκτή η θετική συμβολή του Πολιτισμού στα θέματα της απασχόλησης. Ο πολιτισμός, είτε άμεσα, μέσω των καθαρά πολιτιστικών δραστηριοτήτων (κατασκευή έργων, διοργάνωση εκδηλώσεων, παροχή υπηρεσιών κ.ά.), είτε έμμεσα, ιδίως μέσω του Τουρισμού, συμβάλλει στη δημιουργία και στη διατήρηση ενός πολύ μεγάλου αριθμού θέσεων απασχόλησης (μονίμων και εποχιακών).

Εκπαίδευση - Δια Βίου Μάθηση: Οι επόμενες γενιές θα ζήσουν στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 21ου αιώνα, σε μια Ευρώπη χωρίς σύνορα και χωρίς περιορισμούς, όχι μόνο στη διακίνηση εμπορευμάτων και κεφαλαίων, αλλά και στη διακίνηση ανθρώπων και ιδεών. Βασική προϋπόθεση για την επιβίωση και την ανάπτυξη της χώρας μας στο νέο αυτό ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, είναι η διατήρηση και η ανάδειξη της ιδιαίτερης πολιτιστικής φυσιογνωμίας της, καθώς και η πλήρης αξιοποίηση του νέου και υπό διαμόρφωση διεθνούς πλαισίου για την πολιτισμική πολυμορφία. Η **ιδιαιτέρη Πολιτιστική Φυσιογνωμία της Ελλάδας** στηρίζεται όχι μόνο στην πολιτιστική της κληρονομιά, που αποτελεί κοινή ευρωπαϊκή κληρονομιά και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπίζεται, αλλά και στον Σύγχρονο Ελληνικό Πολιτισμό. Το εκπαιδευτικό μας σύστημα, στο πλαίσιο της ευρύτερης Πολιτιστικής Πολιτικής, πρέπει να προσαρμοστεί, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί σε στις προκλήσεις των καιρών. Η συνδυασμένη δράση της Παιδείας και του Πολιτισμού μπορεί να αποδώσει σημαντικά θετικά οφέλη.

Προστασία του περιβάλλοντος- Πρώθηση της αποδοτικότητας των πόρων - Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές - Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Είναι γνωστό ότι οι αλώβητες περιβαλλοντικά περιοχές είναι όσες προστατεύονται χάριν των Μνημείων. Σήμερα είναι δυνατόν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν προγράμματα συνδυασμένης προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της χώρας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από τους κινδύνους που προέρχονται από την κλιματική αλλαγή και τις

φυσικές καταστροφές. Παράλληλα, πρέπει να προωθηθούν επενδύσεις που συμβάλλουν στην ενεργειακή απόδοση των κτηρίων του τομέα.

Πρόσβαση - Χρήση - Ποιότητα Τ.Π.Ε.: Ο τομέας του Πολιτισμού έχει πολύ σημαντικές δυνατότητες προβολής μέσα από το διαδίκτυο (internet) και εν γένει τις ψηφιακές εφαρμογές της πληροφορικής και των επικοινωνιών. Ακόμη, ο τομέας αυτός προσφέρει εξαιρετικές δυνατότητες ανάπτυξης ιδιωτικών επενδύσεων.

Έρευνα - Τεχνολογική Ανάπτυξη - Καινοτομία: Η Ελλάδα αποτελεί προνομιακό χώρο ανάπτυξης της αρχαιολογικής έρευνας, όπως εξάλλου υποδεικνύεται και από την ενεργό παρουσία δεκάδων Ξένων Αρχαιολογικών Σχολών στη χώρα. Πολλές δυνατότητες για την ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων προσφέρει η εφαρμογή μεθόδων των θετικών επιστημών στον τομέα της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (π.χ. τεχνολογία υλικών, laser, κ.λπ.).

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΥΝΑΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ, ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ

Α/Α	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
1.	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	Η διαδικασία υλοποίησης αρχαιολογικών έργων τόσο στην κλασική της μορφή, όσο και υπό την νέα διευρυμένη έννοια του όρου (τεκμηρίωση, με τη χρήση Τ.Π.Ε. κ.ά.) θα καταστεί αποτελεσματικότερη και ποιοτικότερη με την εφαρμογή νέων τεχνολογικών μεθόδων, καθώς και καινοτομιών.	Η έλλειψη ενημέρωσης που έχουν πολλοί από τους αρμόδιους να τις εφαρμόσουν για συγκεκριμένες τεχνολογίες αιχμής και δυνατότητες διεπιστημονικής συνεργασίας.	Η πρόταξη της ενίσχυσης της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στη νέα Προγραμματική Περίοδο, αποτελεί ευκαιρία για τον ποιοτικό εμπλουτισμό της διαδικασίας υλοποίησης των αρχαιολογικών έργων.	Ενίοτε, η έλλειψη της απαραίτητης τεχνογνωσίας και η επιφυλακτική νοοτροπία των εμπλεκόμενων, σε ορισμένες περιπτώσεις. Με την κατάλληλη εκπαίδευση – κατάρτιση των εμπλεκόμενων, η αδυναμία αυτή θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.
2.	Ενίσχυση της πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών	Βρίσκονται σε εξέλιξη μεγάλα προγράμματα επέκτασης και εκσυγχρονισμού των υποδομών στον τομέα των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, τα οποία θα αναβαθμίσουν σημαντικά τις δυνατότητες ψηφιακής διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο σε επιστημονικό, όσο και σε διοικητικό επίπεδο, και θα βελτιώσουν τις παρεχόμενες προς τους πολίτες υπηρεσίες πρόσβασης στο μνημειακό πλούτο της χώρας.	Λόγω της ασταθούς ροής χρηματοδότησης (σε μεγάλο βαθμό από εθνικούς πόρους), οι υφιστάμενες υποδομές αναπτύχθηκαν σε μεγάλο εύρος χρόνου και ενίοτε κατά τρόπο αποσπασματικό και μη συστηματικό, με αποτέλεσμα οι δυνατότητες πρόσβασης, διαχείρισης, διάχυσης και αξιοποίησης των πληροφοριών για την πολιτιστική κληρονομιά να μην πάντοτε είναι ενιαίες και ισότιμες, και ως εκ τούτου οι παρεχόμενες στη διοίκηση και το κοινό υπηρεσίες να διακρίνονται στις	Η ολοκλήρωση της αναβάθμισης, ενοποίησης και ομογενοποίησης των υποδομών πληροφορικής και επικοινωνιών θα επιτρέψει την επικέντρωση της προσοχής στον εμπλουτισμό και τη βελτίωση του περιεχομένου και της ποιότητας των παρεχόμενων προς τους πολίτες υπηρεσιών πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά της χώρας.	Η σχετικά μικρή εμπειρία στην υλοποίηση τέτοιων έργων και η επιφυλακτική νοοτροπία των εμπλεκόμενων, σε ορισμένες περιπτώσεις. Με την κατάλληλη εκπαίδευση – κατάρτισή τους, η αδυναμία αυτή θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

A/A	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
			συγκεκριμένες περιπτώσεις από ανομοιογένεια		
3.	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	Η υλοποίηση έργων Πολιτισμού, επιφέρει γενικότερα ευνοϊκά αποτελέσματα για τις ΜμΕ, αφού δημιουργεί το απαραίτητο θετικό περιβάλλον για την ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, ιδίως στο τομέα του τουρισμού, που αποτελεί έναν από τους βασικότερους παραγωγικούς κλάδους της χώρας. Η αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς από τις ΜμΕ μπορεί να αποτελέσει αποφασιστικό παράγοντα για τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και για την ποιοτική διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς, με την ανάπτυξη νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού (π.χ. πολιτιστικός, θρησκευτικός, συνεδριακός τουρισμός κ.τ.λ.).	Μέχρι σήμερα δεν έχει επιχειρηθεί η οργανωμένη και συστηματική ενίσχυση των ΜμΕ στον τομέα του Πολιτισμού.	Η θέση σε προτεραιότητα της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ στη νέα Προγραμματική Περίοδο, αποτελεί ευκαιρία για την συνέχιση της συμβολής του πολιτιστικού τομέα στη γενικότερη προσπάθεια ενίσχυσης των ΜμΕ, καθώς επίσης και για την ανάληψη εξειδικευμένων πρωτοβουλιών για την ενίσχυση των ΜμΕ του τομέα.	Η συνεχιζόμενη ύφεση και η συνακόλουθη έλλειψη ρευστότητας στην αγορά, η οποία πιθανόν προκαλεί επιφυλακτικότητα στις ΜμΕ για την ενεργό συμμετοχή τους στην προσπάθεια, γεγονός που μπορεί να θεραπευθεί με τις δημιουργούμενες συνέργειες και τη δημιουργία εξειδικευμένων οικονομικών εργαλείων στο νέο πρόγραμμα της Ε.Ε. για τον πολιτισμό «Δημιουργική Ευρώπη».
4.	Προώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της	Η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού δια μέσου των Περιφερειακών Υπηρεσιών της έχει καταρχήν	Προς το παρόν, δεν υφίσταται εξειδικευμένος, συστηματικός σχεδιασμός για την αντιμετώπιση των	Η χρηματοδότηση από το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης αποτελεί την ευκαιρία για τη σύνταξη λεπτομερών	Η διασφάλιση της αποτελεσματικής συνεργασίας και του αναγκαίου συντονισμού με

A/A	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
	διαχείρισης κινδύνου	χαρτογραφήσει τις περιοχές άμεσου κινδύνου.	κινδύνων σε διεπιστημονική βάση, που συνεπάγονται οι κλιματικές αλλαγές σε ευαίσθητους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία.	Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνου για αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία μείζονος σημασίας, ιδίως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ, καθώς και για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων και την εκτέλεση σωστικών επεμβάσεων.	τις συναρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.
5.	Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων	Η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ενιαίας προστασίας του περιβάλλοντος, όπως επιτάσσεται και από το άρθρο 24 του Συντάγματος και πολύ συχνά συντείνει στην αποτελεσματικότερη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.	Ο πλούτος της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι τέτοιος που απαιτεί συνεχή φροντίδα και εκτεταμένους πόρους.	Τα έργα και οι δράσεις στον τομέα του Πολιτισμού να λειτουργήσουν σε απόλυτη συνέργεια με τις παρεμβάσεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου και να αποτελέσουν υποδομές ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	Η διασφάλιση της αποτελεσματικής συνεργασίας και του αναγκαίου συντονισμού με τις συναρμόδιες υπηρεσίες.
6.	Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων	Οι πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες αποτελούν μια ανερχόμενη πηγή απασχόλησης σε επαγγέλματα υψηλής ειδίκευσης, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης τόσο στους νέους όσο και στις γυναίκες, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην	Το ζήτημα της ενίσχυσης της κινητικότητας των εργαζομένων δεν έχει έως σήμερα αντιμετωπιστεί με συστηματικό τρόπο. Οφείλει, επίσης, να συμπληρωθεί από τον ΕΚΕΠΙΣ ο κατάλογος επαγγελματικών περιγραμμάτων για όσους δραστηριοποιούνται στις πολιτιστικές και	Τα έργα και οι δράσεις στον τομέα του Πολιτισμού δημιουργούν απασχόληση και εισόδημα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, τόσο στις πόλεις όσο και στις λιγότερο ανεπτυγμένες και δυσπρόσιτες περιοχές, όπως οι ορεινές και οι νησιωτικές, όπου και μπορεί να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση. Ιδίως, οι	Η έλλειψη τεχνογνωσίας εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων. Με την κατάλληλη εκπαίδευση – κατάρτιση των εμπλεκομένων, η αδυναμία αυτή θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά.

A/A	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
		οικονομική και κοινωνική συνοχή	δημιουργικές βιομηχανίες.	πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες αποτελούν έναν ραγδαίως αναπτυσσόμενο τομέα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, ο οποίος παρά την κρίση, προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης σε άτομα υψηλής εξειδίκευσης.	
7.	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας	Το γεγονός ότι ο πολιτισμός συμβάλλει ουσιαστικά στην άρση των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς και στην κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση ατόμων και ομάδων, είναι σήμερα ευρύτατα αποδεκτό. Η Γ.Γ.Π. διαθέτει σημαντική πείρα και τεχνογνωσία στον συγκεκριμένο τομέα, καθώς κατά την προηγούμενη δεκαπενταετία έχει αναπτύξει σειρά δράσεων που απευθύνονται είτε στη μαθητική κοινότητα, μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, είτε σε στοχευμένες πληθυσμιακές και κοινωνικές ομάδες.	Η έντονη οικονομική κρίση δημιουργεί ακόμη μεγαλύτερες απαιτήσεις και περισσότερα μέτωπα, τα οποία θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε με πεπερασμένους πόρους.	Η περαιτέρω ανάπτυξη του κοινωνικού ρόλου των πολιτιστικών θεσμών (μουσείων, κρατικών θεάτρων, ορχηστρών, κ.ά.) σε περιόδους κρίσης, όπως η σημερινή, είναι επιτακτική και μπορεί να συνδυαστεί με την καλλιέργεια του εθελοντισμού. Οι φορείς της Πολιτείας θα πρέπει να διευρύνουν το φάσμα των παρεμβάσεών τους, αλλά και του κοινού στο οποίο απευθύνονται, ούτως ώστε να αγκαλιάσουν νέες και κρίσιμες ομάδες πληθυσμού, όπως οι ηλικιωμένοι, οι ασθενείς, κ.ά., με σκοπό την άρση των κοινωνικών ανισοτήτων και του αποκλεισμού.	Οι δυσκολίες εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων. Με την κατάλληλη εκπαίδευση – κατάρτιση των εμπλεκόμενων, η αδυναμία αυτή θα αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Η διασφάλιση της αποτελεσματικής συνεργασίας και του αναγκαίου συντονισμού με τις συναρμόδιες υπηρεσίες.
8.	Επένδυση στην εκπαίδευση, τις δεξιότητες και στη δια	Η σχέση του Πολιτισμού με την παιδεία και την	Στον τομέα της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης δεν	Η ευρύτερη εφαρμογή οριζόντιων και	Εντοπίζονται κίνδυνοι που σχετίζονται με την

Α/Α	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
	βίου μάθηση	εκπαίδευση είναι εγγενής. Ιδιαίτερα στον τομέα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η Γενική Γραμματεία Πολιτισμού έχει να επιδείξει σημαντικό έργο.	έχει προχωρήσει η δημιουργία κατάλληλων υποδομών και μηχανισμών για τη λειτουργία σχετικών προγραμμάτων, παρά την προφανή σκοπιμότητα και χρησιμότητά τους.	διεπιστημονικών δράσεων μπορεί να αποδώσει εξαιρετικά ενδιαφέροντα αποτελέσματα στα εκπαιδευτικά προγράμματα όλων των βαθμίδων. Σημαντικό πεδίο περαιτέρω ανάπτυξης παρουσιάζουν τόσο ο τομέας της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης όσο και αυτός της κατάρτισης και εξειδίκευσης στις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες.	απασχόληση ανειδίκευτου και μη καταρτισμένου δυναμικού, λόγω του «ανοιχτού» και καλλιτεχνικού χαρακτήρα των επαγγελματιών που σχετίζονται με τον τομέα.
9.	Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας και της αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης	Η διοικητική δομή της Γ. Γ. Π., σε ό,τι αφορά στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασίζεται σε ένα αποκεντρωμένο σύστημα με βάση τις Εφορείες Αρχαιοτήτων, τις Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων και τις Ειδικές Περιφερειακές Υπηρεσίες. Πρόκειται για αποκεντρωμένες διοικητικές μονάδες, οι οποίες συντονίζονται και υποστηρίζονται από την Κεντρική Υπηρεσία και τα αρμόδια θεσμοθετημένα συλλογικά όργανα (Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων,	Το επίπεδο της στελέχωσης, αλλά και της υλικοτεχνικής υποδομής επιδέχονται βελτιώσεων, ιδίως στον τομέα της διαχείρισης του Σύγχρονου Πολιτισμού.	Με τη σχεδιαζόμενη αναδιοργάνωση της Γ.Γ.Π. στο πλαίσιο των νέων Οργανισμών των Υπουργείων θα προκύψει μείωση του λειτουργικού κόστους, καθώς και διοικητικές συνέργειες για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και την ταχύτερη εκτέλεση των έργων και των επενδύσεων.	Η αναδιοργάνωση των Υπηρεσιών ενώ βρίσκεται σε φάση υλοποίησης το ΕΣΠΑ, αποτελεί κίνηση υψηλού διαχειριστικού κινδύνου, καθώς είναι δυνατόν να δημιουργηθούν καθυστερήσεις και δυσλειτουργίες στην υλοποίηση των έργων. Οι κίνδυνοι αυτοί θα ληφθούν υπόψη στο σχέδιο της αναδιοργάνωσης, και θα ληφθούν μέτρα, τόσο στον τρόπο κλιμάκωσης των σχετικών ενεργειών, όσο και στις συνοδές δράσεις (σεμινάρια, τεχνική υποστήριξη, κλπ).

Α/Α	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
		<p>Συμβούλιο Μουσείων, Τοπικά Συμβούλια Μνημείων). Οι παραπάνω Υπηρεσίες είναι αρμόδιες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο για την εκτέλεση των αρχαιολογικών έργων, την οργάνωση και λειτουργία των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων, καθώς και την διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών. Τα τρέχοντα προγράμματα Διοικητικής Μεταρρύθμισης υπολογίζεται ότι μετά την ολοκλήρωσή τους θα ενισχύσουν τη θεσμική επάρκεια και την αποτελεσματικότητα της δράσης των υπηρεσιών και τομέων της Γ.Γ.Π.</p>			
10.	<p>Αποτελεσματική αξιοποίηση των πολιτιστικών επενδύσεων - οργάνωση πολιτιστικών θεσμών, ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας εμβέλειας.</p>	<p>Η βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών και η ενίσχυση της ζήτησης της ποιοτικά βελτιωμένης πολιτιστικής προσφοράς επιφέρει θετικά αναπτυξιακά αποτελέσματα στην οικονομία μιας περιοχής. Επιπλέον, η ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων που βρίσκονται σε απομακρυσμένα ή δυσπρόσιτα σημεία λειτουργεί ως καθοριστικός</p>	<p>Σε ό,τι αφορά στην πορεία υλοποίησης των έργων, θα πρέπει να τονιστεί ότι οι εμπειρίες δεν είναι πάντα θετικές, καθώς υπάρχουν και ορισμένες περιπτώσεις όπου παρουσιάστηκαν εμπλοκές και καθυστερήσεις για αντικειμενικούς λόγους. Η ξαφνική συνταξιοδότηση ή τοποθέτηση σε καθεστώς εργασιακής εφεδρείας σημαντικού και έμπειρου</p>	<p>Η συνέχιση ορισμένων αυστηρά επιλεγμένων έργων υποδομών (με κριτήρια σκοπιμότητας και ωριμότητας) επιβάλλεται να συνεχιστεί, σε συνδυασμό όμως με την προσπάθεια για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των έργων υποδομών που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο Ε.Π. των</p>	<p>Το μέγεθος των συγκεκριμένων δράσεων, που απαιτούν πολυεπίπεδη δέσμευση και συντονισμό. Η οικονομική κρίση, και συνακόλουθα η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική, είναι πιθανόν να θέσουν σε κίνδυνο τις ήδη υφιστάμενες πολιτιστικές υποδομές, καθώς καθίσταται όλο και πιο δυσχερές το έργο της συντήρησης και διατήρησής</p>

Α/Α	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
		<p>παράγοντας κατασκευής οδικών δικτύων και δικτύων κοινής ωφελείας, βελτιώνοντας την προσβασιμότητα της ευρύτερης περιοχής, καθώς και την ποιότητα ζωής των κατοίκων της.</p>	<p>μέρους του ανθρώπινου δυναμικού των Υπηρεσιών, δημιουργεί δυσκολίες στις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων. Τα προβλήματα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν με την καλύτερη αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού και την εφαρμογή συνοδών δράσεων (σεμινάρια, τεχνική υποστήριξη, κλπ).</p>	<p>προηγούμενων περιόδων, καθώς και της τρέχουσας Περιόδου. Ο αναπροσανατολισμός της Ε' Προγραμματικής Περιόδου στις λεγόμενες «έξυπνες δράσεις» παρέχει μια μεγάλη ευκαιρία για να εξασφαλιστεί η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της πολιτιστικής προσφοράς γενικότερα. Τέλος, τα έργα πολιτιστικών υποδομών ως παράγοντες ανάπτυξης υποβαθμισμένων ή δυσπρόσιτων περιοχών είναι πεδίο που αξίζει την προσοχή της πολιτείας.</p> <p>Η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων και των εργαλείων (π.χ. κινητικότητα εργαζομένων, οικονομικά κίνητρα και διευκολύνσεις), που παρέχει η ενιαία Ε.Ε. και η αγορά της για την πραγματοποίηση παρομοίων θεσμών στο πλαίσιο της προώθησης της πολυμορφίας.</p>	<p>τους. Οι κίνδυνοι αυτοί μπορούν να αντιμετωπιστούν με την «έξυπνη» διαχείριση των διαθέσιμων πόρων, καθώς και με τον περιορισμό των λειτουργικών δαπανών (π.χ. δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας).</p>